Markus
Yesus me Ukuwata Peeta Menaa

Mee kapogee mee ko Markus waa Yahudi bagee kiya wa me apanaa tomaa kaa Yesus mikee gaata bagee yuwa paagoo yaebeamaata.

Wa me ebeamaata menaa kuwa ko kuwa idukaa kaama Ebo Kristus mee daamaa wig-intaata ebo toowoo taatagi see wegawoo seta menaa kuwa Yesus Wa kaa uwa daata kemaata Wa me ukuwanaa, peenaa seta menaa ma, Wa me mée topenaa seta menaa ma kuwa ebea-maata. Wa me ebeamaata menaa kuwa eebaa yaato Matius kapogee yiba miya topa, Lukas kapogee yiba miya topa.

Yesus mee epoo to wodoo pakaa-seometa kaama wodoo tahun amaamo waa naa omemaata kaama tahun 65 mee yiba mokoo mee kapogee yaebeamaata.

Mee kapogee yiba mena kutuu yuwa kuwa ko kisee:

1:1-13 Yesus mee uwo yatukumeta kaama petamanii ukuwanaa, peenaa seta menaa

1:14–6:6 Yesus mee Galilea wee kaa ukuwanaa, peenaa seta menaa

6:7–8:30 Yesus me dimi nagii-nagii agiyoo omaago ma ukuwaaniyaabuu senaa seta menaa

8:31–10:52 Yesus bogaano monaa da ekaapa kega naadi mée topenaa, ukuwanaa seta menaa

11:1–12:44 Yesus mee Yerusalem magaa kaa pakaamaata kaama mée topenaa, ukuwanaa seta menaa
13:1-37 Yesus me Anii wiyaagoo meeno taa kaboo kisee ukuwaaniita, kisee ukuwaandaa taata kiya daamaa nadiitoo taai, Ni me menaa daamaa nayeewoo, nawegawoo taai naadi menaa
14:1–15:47 Mée me Yesus mee peneata kaama booyaata menaa
16:1-20 Yesus aya andoo peeta kaama wodopasi wegata menaa

Uwo mée yatukumeta mée Yohanes me wegata menaa
Mat 3:1-6,11-12, Luk 3:3-6,15-17, Yoh 1:19-28

1 Ebo Kristus Yesus mee, Ogatamee Yoopaa Wa kaa daamaa petamanii menaa kuwa ko kisee:
2 Idukaa Ogatamee me kapogee yiba nabi Yesaya me menaa ena ebeamaata, mee ko kisee:
"Ni me menaa naweganaa taano mée ena wa keta pooi see kaasiita,
A me poono etaa da wa me daamaa kamasi-itagi. *Mal 3:1*
3 Piya taa, one taa see ebo mee maga ugii da taa mée waa ena me ebo menaa-menaa kaa 'TUHAN me etaa da ipiipi yawuditagaai.*

* **1:3** "TUHAN me etaa da ipiipi yawuditagaai" see menaa mee ko TUHAN mee moga meenaki yoka ikii me pedeo yuwa ekeata kaama maamaa diitoo taai naadi ebea-ebea menaa mee. Nabi Yesaya me menaa yiba TUHAN see ekaa mee ko YAHWEH see ekaa mee.

Waa meeno see etaa da daamaa topoo yatupitagaai'" see menaa ebeamaata. *Yes 40:3*

4 Uwo mée yatukumeta mée Yohanes waa piya taa, one taa see ebo mee maga ugii da kaa peemaata kaama eeweganaa seta menaa ko "Ikii me pedeo dimii, pedeo menaa kuwa Ogatamee me epa kiekeasiipi yoka eto ko ekeata kaama uwo tukumaai" see menaa weganaaki.
5 Mée eebaa wa paagoo peegeekea, kuwa ko Yudea wee kaa bagee ma, Yerusalem magaa kaa bagee ma okoo mée eebaa. Okoo me pedeo yuwa uduma awee da kaa wegatagaa semaata kaama Yohanes me Yordan dee kaa uwo yatukumigi.
6 Yohanes wa me dokaa kuwa ko unta iyuu me iyata dokaa, bedaa epmoonee da mee woda kado me ipiipii seta. Wa me naano agiyoo kuwa ko motaabi ma, degee kegoo uwoo ma kuwa.
7 Wa me wegata menaa mee ko kisee: "Waa uuto meepi Mée mee ko esee ebo. Anii peedi yoka anii esee-kodeata kaama Wa me bado doko yabeano kuwa miya weda, iyo.
8 Ani me ikii uwo yiba kitukumpa kiya Wa me kitukumaano kuwa ko Roh Kudus yiba miya kitukumaatagi" see asigi.

Yesus mee uwo yatukumeta menaa
Mat 3:13-17, Luk 3:21-22, Yoh 1:32-34

9 Kuwa kaboo da Yesus mee Galilea wee kaa omegee naadi kaama peedoota Yordan dee kaa peemaata kaama Yohanes me Waa uwo yatukumigi.

1:6 2Raj 1:8

10 Yesus maayoo kaa peanta kaama deataayaa
naaki taka ena epoo to kabaanta kaama wiya
wodeenega. Kisee wodeenta kaama Roh mee
poodee see bedoo eseaniyaa mokoo see see Wa
kaa eseanigi.
11 Kuwa kaboo da taa epoo to yaato kaama
aseeyamaata menaa ko "Aa ko Ni me esee kaepa
see Yogaa yoka A me Anii dimi wikii-wikii
nasiyaabuuke" see asigi.

Iblis me Yesus pedeo ukuwasi naadi asegee seta menaa
Mat 4:1-11, Luk 4:1-13

12 Kuwa kaboo da Roh Kudus me Yesus mee
piya taa, one taa see ebo mee maga ugii da kaa
eepeegi.
13 Peemaata kaama Iblis me ni me menaa
nayeesi naadi Waa apaadee segee see egapii mée
wiya. Yesus Waa mee magaa to kaa yago tookee
agiyoo yupii omegee, toogeeka too malaikat
bagee yuwa me Waa iye-iyee seta.

Doge abagee see bagee mée okoo wui Yesus sekaataa peeta menaa
Mat 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11

14 Kuwa kaboo da Yohanes mee digiyoo ee
yiba seemiyaagea. Waa seemiyaata kaama Yesus
mee peedoota Galilea wee kaa peemaata kaama
Ogatamee me etokaa daamaa menaa kuwa eewe-
ganaaki.
15 Wa me menaa mee ko kisee: "Eto ko monaa
da kaa kega. Ogatamee Wa too ebo mée eetoono
see kooki yoka ikii me pedeo dimii, pedeo

1:11 Mzm 2:7, Yes 42:1

menaa kuwa ekeata Waa ma dimii menaa kaa too umiwoo, toowoo taai, bedaa kuwa etokaa daamaa menaa kuwa mikee gaawoo taai" see menaa kuwa eeweganaaki.

16 Yesus mee Galilea piku geboo da taa pee-taaka too deamaayaa naaki doge abagee see bagee mée ekea wiya uwo pikuu da yiba jala onee tameeyamoo taakea. Ena mee ekaa da ko Simon, ena mee Simon ebee ekaa da ko Andreas.

17 Yesus me asiino, "Ni sekaataa nameei. Ekea mée naabawoo see bagee wiya kikiyaapa" see asigi.

18 Kisee ki jala onee ekeata Wa sekaataa peegea.

19 Bedaa peedoota peenaa amoo maa kaa mokoo peemaata deamaayaa naaki mée ekea wiya topea, kuwa ko Zebedeus me yogaa wiya, Yakobus ma, Yohanes ma ekea kenaaya. Ekea koma yiba jala onee ipiipii taakea.

20 Yesus me "Ekea Ni sekaataa nameei" see asigi naaki kisee ki mee komaa da ma, nagamee Zebedeus ma, wa me agiyoo yaokagee see bagee yuwa ma kuwa uduma ekeata Wa sekaataa peegea.

Yesus me paa yaabagaapeata menaa
Luk 4:31-37

21 Yesus ma okoo peedoota Kapernaum magaa kaa peemaayu. Sabat naagoo Waa sembahyang segee see ee yiba seemeta kaama mée topetaaka too ko

22 kiyoo yiitookea bagee yuwa dimi nagimegea, Wa me mée tupiino ko omaago yoka, Musa me

menaa mée topetaa see bagee me mée topetaa
siyaa see see se.
23 Kuwa kaboo da taa ko mee ee yiba paa agoo
see mée ena tupi. Wa me mena ebo kaa
24 "Ei, Yesus, Nazaret magaa kaa Mée, Aa ma
inii mapea menaa agoo? Inii mée umina pedeo
kiyaano see naadi mege ye? Aa mee ko anii
kanekeenega. Aa ko Ogatamee me kawigintaata
pedeo ena ma taa see Mée mee ii" see asigi.
25 Yesus me omaago ma asiino, "Aa koogo tooi,
wa kaa kaama pooi" asigi naaki
26 paa me mee mée to maa da totomo yasiyaata
kaama ebo menaa-menaa kaa wa kaa kaama
peegi.
27 Kuwa deegea bagee uduma dimi nagimegea.
Okoo me wegaano, "Mee kaasee agiyoo? Wa me
mée tupiino menaa kuwa gipii see menaa ii. Wa
me menaa kuwa esee pesee, omaago. Paa yuwa
'Pooi' see asigi naaki Wa me menaa yayiino too"
see aawegaakea.
28 Kuwa Wa me koo sipi menaa yuwa doodoota
Galilea wee kaa magaa kaa kiyoo-kiyoo uduma
eeweganaa seta.

Yesus me mée eebaa okoo kaa meanee seta agiyoo yataa kiyaabuu seta menaa
Mat 8:14-17, Luk 4:38-41

29 Yesus mee sembahyang segee see ee kaa
paa yaabagaapeata kaama peedoota Simon ma,
Andreas ma ekea me ee kaa, Yakobus ma,
Yohanes ma ekea miya peegea.
30 Ee kaa peemaaga too ko Simon me apimee
baayo wa me ometaa see yoo tani ma ikiyoo

meanta totaaka. Okoo moga peedoota Yesus paagoo pe-asegea.
31 Waa peedoota mee apii to paagoo yagaa da peneata anoogeeyaagi naaki ikiyoo taa keep-easega. Taa kega naadi anoogeeta naano agiyoo mée yuwa manega.
32 Keno seomigi kaboo ikiyoo yago bagee yuwa ma, paa yago bagee yuwa ma okoo uduma Yesus paagoo eemedaakea.
33 Mee magaa kaa bagee uduma mee ee kaa kenee to kaa kutumeeiikea.
34 Okoo me deei-deei, meanee see agiyoo tomaa-tomaa yuwa eebaa Wa me yataa kiyaagi, paa eebaa miya yaabagaapeasigi. Paa yuwa me 'Mee ko Ebo Kristus yoka' see kuwa ipi kemaata Yesus me okoo mena peenaa ma se wegayaagi.

Yesus me daamaa doometa menaa eeweganaa seta menaa
Luk 4:42-44

35 Omemaayu pedeo tokomaa, pe-aweeniino taa see kaboo da Yesus mee peedoota mée taa see yoo peemaata kaama sembahyang taaki.
36 Simon ma, waa ma bagee yuwa ma okoo epo Yesus abanaakea.
37 Okoo me Waa deemaata kaama asiino, "Mée uduma kaabanaakea" see asegea.
38 Wa me asiino, "Anii mena eeweganaa taano see naadi meta yoka gebo kaa apanaa magaa kaa bagee yuwa paagoo niipooi" see asigi.
39 Waa Galilea wee kaa magaa uduma nawe-naa, peenaaka too sembahyang segee see ee yuwa yiba Wa me menaa daamaa eewegageeki,

paa seemeta bagee yuwa miya paa yaabagaapii segeeki, kisee ukuwanaa segee seta.

Yesus me mée ena esee pedeo abuu yuwa yataa kiyaata menaa
Mat 8:1-4, Luk 5:12-16

40 Kuwa kaboo da mée ena, bado yagaa kuwa esee pedeo abuu me daa-noota see mée Yesus paagoo meemaata kaama mumo maga kaa esee-ekeasigi. Wa me maamaa aseekee kaa "Aa ede kepa ko ni me abuu kuwa A me nataa kiyaayaa yoka" see asigi.
41 Yesus me waa epa nao naadi wa kaa yagaa pe-maataata kaama "Daamaa, a me abuu kuwa taa kaai" see asigi.
42 Taka ena abuu kisee ki taa keepeasigi.
43 Yesus me waa koogo pooi see aseta kaama bedaa Wa me pesee kaa asiino,
44 "Ani me abuu kataa kiyaaga kuwa mée se asii. Aa koogo peedoota imam bagee paagoo pooi, okoo me daamaa ipiipi kadeesi ke. Abuu kuwa mikee taa kega ii see kadeegea kaboo Ogatamee paagoo kupi-maniino agiyoo kamanisi naadi doo-pooi, idukaa Musa me 'Kisee ukuwaai' see wegata see see. Mée me 'Aa mikee eto abuu taa kega ii' see kuwa kanekeensi naadi kuwa uduma pe-ukuwaai" see asigi.
45 Kisee asigi kiya mee mée to me kuwa Wa me kisee daamaa nakoo sipi see menaa kuwa awee da kaa kiyoo-kiyoo eewegakomeegi. Mee kaama wodoo Waa kota magaa kaa awee da kaa peenaa taano iyo. Waa gebo kaa magaa kaa mée eebaa

---

1:44 Im 14:1-32

taa see yoo kiyoo too toogeeki. Kisee kiya kiyoo-
kiyoo bagee mée eebaa Wa paagoo medaakea.†

2

Yesus me oogimaata bagee ena daamaa yakiyaata menaa
Mat 9:1-8, Luk 5:17-26

1 Unu wedo waa naa omemaata kaama
Waa metaki peedoota Kapernaum magaa kaa
peemaayu. Peemaata kaama mée me "Waa
meemaata ee kaa tupi" see menaa kuwa we-
ganaakea.
2 Waa tupi yoka naadi mée eebaa medaakea.
Ee yiba mée sipi, kenee to kaa kiyoo miya
toono naka. Wa me menaa kuwa okoo daamaa
eewegataa.
3 Kuwa kaboo da taa ko okoo mée wui me
oogimaata bagee ena Yesus paagoo dogaano see
kookea.
4 Kiya mée sipi naadi Wa paagoo doomagaano
iyo yoka doodoota ee to wodoo taa pakagea.
Pakaamaata kaama Yesus doodoo da taa ee
kabataagea. Kabataata kaama mee oogimaata
mée to wa me ometaa see keagee da ma
yadookomeegea. 5 Yesus me okoo mikee na-
gaano dimii mee ebo ii naadi kaama Wa me
mee oogimaata mée to asiino, "Niyoopaa, a me

† **1:45** Yesus Waa kota magaa kaa awee da kaa peenaa taano iyo see menaa mee ko ikiyoo yago bagee yuwa ma, aii kisee deetaa see bagee yuwa ma okoo mée maamaa eebaa Wa paagoo yigimeeii taapea naadi kaama Waa mée eebaa tuyaa magaa kaa awee da kaa peenaa taano iyo, see menaa mee.

pedeo yuwa uduma epa kaekeasega. Eto ko aa
Ogatamee ma menaa kuwa taa" see asigi.
6 Musa me menaa mée topetaa see bagee
noonaa miya kiyoo animaata totaakea. Okoo me
kuwa menaa yeeta kaama dimi yiba gaano,
7 'Yaai, kaasee menaa weegi ya? Kuwa
Ogatamee me be kiyaa menaa. Mée tomaa okoo
me pedeo yuwa epa yaekeasiino kuwa Ogatamee
Wa me too koo semaayaa, se maa?' see koogo
dimi yiba gaagea.
8 Okoo me gaagea dimii kuwa Yesus me dimi
yiba moga nekeenta kaama asiino, "Ikii koogo
dimi yiba 'Kaasee mée to yaai' see nagaagea
kuwa kaasee kaa ya?
9 Ani me mee oogimaata mée to paagoo 'A
me pedeo yuwa epa kaekeasega yoka eto ko aa
Ogatamee ma menaa kuwa taa' see menaa mee
miya wegayaa, bedaa 'Anoogeeta a me ometaa
see keagee da masegeeta daamaa peenaa taai'
see menaa mee miya wegayaa, ekea paaya.
10 Kiya Mée Yogaa mee Wa me magaa da kaa
bagee yuwa okoo Ogatamee ma menaa yuwa mi-
kee yataa kiyaayaa ii see kuwa ikii nanekeensea
naadi agiyoo ena kideeyaanaka" see asigi. Kiyoo
kaama Wa me mee oogimaata mée to asiino,
11 "Ani me kasiino ko: Anoogeeta a me ometaa
see keagee da masegeeta ee kaa pooi" see asigi.
12 Kiyoo topea bagee yuwa deegea kaboo waa
kisee ki anoogeeta kaama wa me ometaa see
keagee da masedoota ee kaa peegi. Kiyoo
diitookea bagee yuwa uduma dimi nagimaano
ebo, Ogatamee yaapaageekea. "Ebo ae see agiyoo
mee see see inii ewo, se deetaa see agiyoo" see

wegagea.

Lewi mee Yesus sekaataa peeta menaa
Mat 9:9-13, Luk 5:27-32

13 Kiyoo kaama Yesus mee kaagaa ena ma
peedoota Galilea piku geboo da kaa peemaata
kaama mée eebaa Wa paagoo medaakea. Wa me
okoo daamaa topetaa.
14 Waa peetaaki too deeyaa naaki mée ena,
Alpeus yoopaa ekaa da ko Lewi mee kiyoo
tupi. Wa me pajak kepee masegee yoo animaata
totaaki. Yesus me "Ni sekaataa nameei" asigi
naaki yiinaageeta Wa sekaataa peegi.
15 Wa me Yesus badaa maadoota wa me ee kaa
eepeegi. Yesus sekaataa bagee kuwa okoo mée
eebaa kemaata pajak kepee yamasegee see bagee
yuwa ma, apanaa dimi pedeo see bagee yuwa ma
okoo mée eebaa animaaii naadi Yesus ma, Wa
me topenaa see bagee yuwa ma naano agiyoo
epo enaataa notaakea.
16 Kuwa kaboo da Musa me menaa mée
topetaa see bagee yuwa me diitookea. Okoo
ko Parisi kaa bagee. Okoo me Yesus Waa
pajak kepee yamasegee see bagee ma, apanaa
dimi pedeo see bagee ma okoo paaya enaataa
naano agiyoo notaakea kuwa deeta kaama Wa
me topenaa see bagee yuwa asiino, "Ikii mena
kitopetaa see Mée mee pajak kepee yamasegee
see bagee ma, apanaa dimi pedeo see bagee
ma okoo paaya enaataa naano agiyoo notaakea
kuwa yaai, kaasee kaa ya?" see asegea.
17 Yesus me kuwa menaa yeeta kaama okoo
asiino, "Ikiyoo taa see bagee kuwa ikiyoo yadee-
taa see bagee paagoo se peeyaa kiya ikiyoo yago

bagee kuwa too peeyaa. Anii meta mee ko Ogatamee me menaa yayeetaa see bagee yuwa mena ogaano see naadi se kiya dimi pedeo bagee kuwa Ni sekaataa misi naadi meta" see asigi.

Yesus mee tupi yoka Wa sekaataa bagee yuwa naano agiyoo tapoo se toogee siyaa naadi ebea-ebea menaa
Mat 9:14-17, Luk 5:33-39

18 Kuwa kaboo da uwo mée yatukumeta mée Yohanes wa me topetaa see bagee yuwa ma, Parisi kaa bagee yuwa ma okoo naano agiyoo tapoo toogeekea. Mée noonaa Yesus paagoo meemaata kaama asiino, "Yohanes me topetaa see bagee yuwa ma, Parisi kaa bagee yuwa ma okoo naano agiyoo tapoo toogee siyaa kiya A me topenaa see bagee yuwa se ukuwageekea kuwa kaasee kaa ya?" see asegea.
19 Yesus me asiino, "Api goeano naagoo naano agiyoo notaa siyaa kaboo paimee ma enaataa tuyaa bagee yuwa naano agiyoo tapoo toogee siyaa ye? Taa, mee api goeyaa mée to epo enaataa tuyaa kaboo naano agiyoo tapoo se toogee siyaa.
20 Api goeyaa mée to waa amoo-doge-doge taapea naagoo kaama wodoo too wa me bagee yuwa naano agiyoo tapoo toogee taatagea" see asigi.*

2:17 1Tim 1:15 * **2:20** "Paimee ma enaataa tuyaa bagee kuwa" see mee mena nekeeniino yaato ko Yesus ma, Wa sekaataa bagee yuwa ma ebea-ebea kuwa. Yesus mee Ogatamee me badaa maageeta kaama wodoo Wa me topenaa see bagee yuwa naano agiyoo tapoo toogee taapea yoka naadi aseta menaa.

21 Bedaa Yesus me wegaano, "Gipii dokaa
ponee to, uwo wetogeano taa see doka ponee to
mee masegeeta kaama nuku see dokaa tokogoo
da kaa pee-se kiwiyaa. Kisee kiwiyu ko mee
nuku see dokaa da mee geanta tokogoo ebo
kedaa siyaa.†
22 Bedaa anggur poo uwoo kuwa otaawee yiba
wogeawee siyaa kuwa miya kisee. Gipii see
anggur poo uwoo gaayu ko nuku see otaawee
yiba se wogeawee siyaa. Kisee wogeawee siyu ko
mee nuku see otaawee da mee kipuunta kaama
anggur poo uwoo miya pedeo kiyaa, otaawee da
miya pedeo kiyaa. Kisee kiyaa naadi gipii see
anggur poo uwoo kuwa gipii see otaawee yiba
too wogeawee siyaa" see wegagi.‡

Sabat naagoo Parisi kaa bagee me Yesus kagoo keta menaa

Mat 12:1-8, Luk 6:1-5

23 Kaawaa ena Sabat naagoo Yesus Waa gan-
dum poo uwaa da taa peetaaka too Wa me
topenaa see bagee yuwa gandum poo ukuu yuwa
naano see naadi daapegeekea.

---

† **2:21** Mee dokaa da uwo wetogemaata kaama gee kega kaboo mee gipii dokaa ponee to peenaa peedi keepeasega naaki tokogoo ebo kedaa naadi dokaa da pedeo kiyaa. ‡ **2:22** "Nuku see otaawee yiba se wogeawee siyaa" see menaa mee ko otaawee kuwa kambing wodaa kado ipiipii seta yoka gipii see anggur poo uwoo wogeawee siyu ko uwo uu kega kaboo uwo ebo kega, ebo kega naadi kaama kado nuku yoka kipuuniyaa. Gipii dokaa ponee to ma, anggur poo uwoo ma kuwa mena nekeeniino yaato ko Yesus me etokaa gipii see menaa ma, mée me wegawoo siyaa menaa ma kuwa se aatabi taai naadi ebea-ebea menaa mee.

24 Kiya Parisi kaa bagee me Yesus asiino, "Yaai,
Sabat naagoo yoka okoo me kuwa ukuwagea
kuwa daa. Kaasee kaa ukuwagea ya?" see asegea.
25 Yesus me asiino, "Idukaa Daud ma, waa ma
enaataa bagee yuwa ma okoo naano agiyoo taa
kaboo naadi ebo kaa eeukuwata menaa mee ikii
diino taa, ewo ye?
26 Mee ko idukaa Abiyatar waa Ebo Imam
tota kaboo Daud waa Ogatamee me ee yiba
seemeta kaama Ogatamee paagoo manegee seta
roti magu yuwa masegeeta nota, waa ma bagee
miya eenota. Kuwa roti kuwa naano ko imam
bagee me too noogee siyaa roti yuwa, apanaa
bagee yuwa naano ko daa kiya kisee-kisee taa"
see asigi.
27 Bedaa Yesus me asiino, "Sabat naagoo mee
ko mée tomaa yuwa okoo kaa daamaa yaagoo
kiyaata, mée tomaa me mee naagoo kana ma,
kana ma deewoosi naadi agoo kiyaata se.§
28 Kisee kemaata Mée Yogaa mee Sabat naagoo
mee miya epoo Mée" see asigi.

3

Yagaa enaato boota see mée to daamaa yakiyaata menaa
Mat 12:9-14, Luk 6:6-11

2:26 1Sam 21:1-6 § **2:27** Sabat naagoo mee ko Ogatamee me mée tomaa yuwa mee naagoo daamaa ede ma, ede ma toogeesi yoka naadi mee naagoo okoo kaa yaagoo kiyaata. Kisee kemaata Yesus me topenaa see bagee me naadi kaa Sabat naagoo gandum poo daageegea kuwa daa see taa, see kuwa nekeensi naadi menaa mee.

1 Sabat naagoo kaawaa ena ma Yesus mee
sembahyang segee see ee yiba seemetaa. Mée
ena, yagaa enaato boota see mée to kiyoo tupi.
2 Parisi kaa bagee miya kiyoo topea. Okoo
me Yesus kaa pedeo menaa yaweganaa taano
see dimii agoo yoka Sabat naagoo Wa me mée
kaa meanee see agiyoo yataa kiyaapi ye naadi
tamaata maamaa diitookea.
3 Wa me mee yagaa enaato boota see mée to
asiino, "Aa mée uduma dagii da kaa yiinaageeta
tooi" see asigi.
4 Yesus me okoo asiino, "Musa me menaa
yiba Sabat naagoo gaayu ko maagiyoo ukuwaano
dagu see ebeamaata ya? Daamaa agiyoo
ukuwaano mee dagu ye? Pedeo agiyoo
ukuwaano mee dagu ye? Mée daamaa kiyaano
mee dagu ye? Mée booyaano mee dagu ye?" see
asigi. Kiya okoo mena taa, koogo togea.
5 Wa me kagoo kaa okoo uduma emaa
wugitaga-wugitaga naadi kaama sooi, dimi eboo
see bagee yuwa nao naadi dimi boodi ebo. Kiyoo
kaama Wa me mee yagaa boota see mée to
asiino, "A me yagaa da petaasede" asigi. Yagaa
peto asigi naaki daamaa keepeasigi.
6 Parisi kaa bagee yuwa pudumeta kaama
Herodes yaato bagee ma enaataa Yesus mee
wugiino see menaa koogo aawegaa seta.

Yesus me mée kaa meanee seta agiyoo yataa kiyaabuu seta menaa

7 Yesus mee Wa me topenaa see bagee yuwa ma
enaataa Galilea pikuu da kaa peetaaka too mée

eebaa Wa sekaataa peedaakea, kuwa ko Galilea
wee kaa bagee ma, Yudea wee kaa bagee ma,
8 Yerusalem magaa kaa bagee ma, Idumea wee
kaa bagee ma, Yordan uwaasii yaato magaa kaa
bagee ma, Tirus magaa kaa bagee ma, Sidon
magaa kaa bagee ma, okoo mée eebaa. Okoo Wa
me ukuwanaaki menaa yuwa yeeta kaama Wa
paagoo medaakea.
9 Okoo mée eebaa kemaata uwo piku geboo da
kaa Wa paagoo naayaato-naayaato nasipintagaa-
pea yoka naadi Wa me topenaa see bagee yuwa
asiino, "Koma ena nadoomeei" see asigi.
10 Mee ko deei-deei meanee seta bagee mée
eebaa Wa me daamaa yakiyaabuu sipi kemaata
deei-deei meanee seta bagee apanaa mée eebaa
okoo miya Waa yaadeega naaki ou naadi Wa
paagoo sipintagaano see kookea.
11 Paa agoo see bagee yuwa miya Wa paagoo
medaakea. Kuwa paa yuwa me Waa deegea
kaboo paa yago bagee yuwa Wa me badoo da
kaa mumo esee-kudiinta asiino, "Aa ko Ogatamee
Yoopaa" see asegea.
12 Kiya Wa me kuwa paa yuwa maamaa asee-
kee kaa "Anii mée paagoo se naipi kiyaai" see
asigi.

Yesus Wa me menaa yadoonaa taano bagee mée gaasi ma wiya wiginta menaa
Mat 10:1-4, Luk 6:12-16

13 Yesus mee pakadoota maga kutuu to kaa
pakaamaata kaama Wa me ede gaata bagee
yuwa "Meei" asigi. Okoo Wa paagoo megea.

14 Wa me okoo gaasi ma wiya kuwa wigintaata
kaama kuwa bagee yuwa Ni me menaa nadoon-
aasi naadi peeyaata bagee yuwa see ekaa mee
muntayu. Kuwa ko okoo Nii ma epo enaataa
peenaa naadi Ni me menaa naweganaa taapea,
15 bedaa Ni me pesee da kaa paa yuwa
mée yiba kaama yaabagaapii taapea, kisee
ukuwanaasi yoka naadi okoo wigintayu.
16 Kuwa Wa me wigintaata bagee gaasi ma
wiya kuwa ekaa yuwa ko kisee: Simon, Petrus
see ekaa Yesus me muntaata mée mee ma,
17 Zebedeus me yoga wiya kuwa ko Yakobus
ma, menaamee Yohanes ma Yesus me Boanerges
see ekaa muntaata bagee wiya. Mena nekeeniino
yaato ko dimi mena keemuu mokoo see bagee
see ekaa mee.
18 Kiyoo kaama Andreas, Pilipus, Bartolomeus,
Matius, Tomas, Alpeus yoopaa Yakobus, Tadeus,
yape tukuu mée Simon,
19 bedaa Yudas Iskariot, Yesus ekegataata kepe
masiipi mée.

*"Yesus mee paa tawata kaama too paa yaaba-
gaapeasiyaa" see yawegata menaa*
Mat 12:22-32, Luk 11:14-23

20 Yesus mee peedoota ee kaa peemaata kaama
bedaa mée eebaa Wa paagoo medaakea. Mée
eebaa medaakea naadi Waa ma, Wa me topenaa
see bagee yuwa ma okoo naano agiyoo nuyaa
kaboo taa.
21 Kuwa Wa kaa menaa kuwa Waa ma kenaa
bagee yuwa miya yeegea. Okoo me yeeta kaama
wegaano, "Yesus mee taki-takii meanigi yoka" see

wegagea. Okoo me Waa badaa maadoo poono see naadi megea.

22 Kuwa kaboo da Musa me menaa mée topetaa see bagee yuwa kuwa Yerusalem magaa kaa kaama megea. Okoo me wegaano, "Waa ko Beelzebul mee tawata mée" see wegagea. Bedaa "Waa paa me eboo tawata kaama too paa yuwa yaabagaapeasiyaa" see menaa kuwa miya yawegagea.

23 Yesus me okoo "Meei" see asigi. Meemaagea kaboo Wa me ebea-ebea menaa kaa okoo asiino, "Kaasee kaa Iblis me Iblis mee ekaato abagaa-peasiyaa? Wa kaa tabogetaa see paa yuwa kuwa se abagaapeasiyaa, se maa? Ebea-ebea menaa ena kisee:

24 Maga ena kaa bagee okoo aawisi-maawisi siyu ko mée ukubaanta kaama asii se pesee kiyaa, okoo dabaa kiyaa.

25 Bedaa ee ena kaa bagee miya okoo aawisi-maawisi siyu ko aapataga naadi kaama se pesee kiyaa.

26 Mee mokoo miya paa tabaa da aawisi-maawisi siyu ko mee asii se pesee kiyaa. Kisee Iblis me wa kaa tabogetaa see paa yuwa abagaa-peasiyu ko okoo uduma ukubaanta kaama wa me ebo toono kuwa taa kedaa siyaa.

27 Mena ena ma kisee: Omaago kiyaa mée wa me agiyoo yuwa mée me oma yamasiino see gaayu ko wa me ee yiba seemeta kaama wa keta one gadimemaata kaama too wa me agiyoo yuwa

daba yamasegeeyaa.*
28 Anii mikee kisiino ko: Mée me pedeo
ukuwayaa agiyoo yuwa ma, pedeo see yawegaa-
wegaa siyaa yuwa ma kuwa uduma Ogatamee
me epa yaekeasiyaa
29 kiya Roh Kudus mee pedeo see yawegaa-
wegaa siyaa bagee kuwa epa se ekeasiyaa. Mee
ko esee pedeo ukuwayaa agiyoo yoka iminoo
miya, iminoo miya epa se ekeasiyaa" see asigi.†
30 Wa me okoo kisee asigi menaa mee ko okoo
me "Waa paa agoo see mée to kemaata kisee
agiyoo ukuwanaa segeeki" see menaa kuwa me
asigi menaa.

Yesus ma ena kenaa bagee kuwa maamee nuwaa see kuwa nekeensi naadi menaa
Mat 12:46-50, Luk 8:19-21

31 Kuwa kaboo da Yesus Wa me okooto
ma, menaanii yuwa ma kuwa megea. Okoo
meemaata kaama yoo da kaa toomuu taaki too
mée waa ena paagoo asiino, "Waa misi yoka
mena naogaai" see asegea.
32 Kuwa kaboo da mée eebaa Yesus gebo
naayaato-naayaato toomuu taakea. Mée me
Wa paagoo pe-asegea menaa ko "Deede, abaayo

---

* **3:27** Mee omaago kiyaa mée mee mena nekeeniino yaato ko Iblis mee ebea-ebea. Oma yamasetaa see mée mee ko Yesus ebea-ebea. Wa me paa abagaapii siyaa yoka Wa too ebo, Iblis ma, paa yuwa ma kuwa dabaa see kuwa nekeensi naadi menaa.
† **3:29** Roh Kudus mee pedeo see yawegaa-wegaa siyaa kuwa ko "Wa me paa yaabagaapii segeeki kuwa Roh Kudus me pesee kaa se kiya paa tawata kaama too yaabagaapii siyaa" kisee pedeo see yawegaa-wegaa siyaa kuwa.

ma, agaabee nokaa yuwa ma kuwa yoo da kaa
kadiitoo taakea" see asegea.
33 Yesus me okoo asiino, "Nibaayo mee maapii
naa ya? Anii ma kenaa bagee kuwa maamee
nuwaa naa ya?" see asigi.
34 Wa me kuwa Waa naayaato-naayaato
toomuu taakea bagee yuwa iiyaga-yaga naadi
kaama asiino, "Deede, kuwa ko nibaayo nokaa
yuwa ma, Anii ma kenaa bagee yuwa ma kuwa.
35 Mikee, epoo to wodoo Neataagi me gaata-
gaata yuwa too daamaa yaukuwataa see bagee
kuwa ko neawaagi nokaa yuwa ma, neebee
nokaa yuwa ma, Ni me ukuyogaa yuwa ma,
nibaayo nokaa yuwa ma kuwa yoka" see asigi.

4

Poo keepa sigimenaa siyaa ebea-ebea menaa
Mat 13:1-17, Luk 8:4-10

1 Bedaa kaawaa ena ma Yesus mee piku geboo
da kaa mée yuwa topetaaka too ko mée eebaa
Waa naayaato-naayaato kutuu semaagea. Okoo
mée eebaa naadi Waa uwo dagii da kaa koma
ena kaa pakaanta animaayu, mée yuwa uduma
ea da kaa totaakea.
2 Wa me mée topetaa see menaa kuwa ebea-
ebea menaa kaa eebaa topetaa. Wa me mée
topeta menaa ena mee ko kisee:
3 "Yeede, mée ena gandum poo keepa sigime-
naa taano see naadi peegi.
4 Keepa sigimenaaka too ko noonaa etaa da kaa
eseanee naadi bedo yuwa me nootaagea.

3:35 Luk 11:27-28

5 Bedaa noonaa oma agoo see magaa kaa, maga
eebaa taa see yoo eseaneeka. Maga eebaa taa kaa
moga iyadaaka kiya
6 mani yuwa maga yiba daamaa poono taa ke-
maata keno mega ko kuwa iyapa yuwa denadaa
naadi wii kedaaka.
7 Bedaa noonaa miya takuu uwaa yiba esea-
neeka. Iyaga kiya boo aatakiika naaki egaa-
peasega yoka poo ekaano taa.
8 Mee kaama too noonaa yuwa daamaa magaa
kaa eseaneeka. Iyata kaama poo ekaga naaki
poo ukuu noonaa amaamo, noonaa bado ena,
noonaa ogei me badoo, kisee ekadaaka, see
kuwa" see asigi.
9 Bedaa Wa me asiino, "Apa agoo see bagee
daamaa yii" see asigi.
10 Yesus Wa too toomuu taaka too ko Wa
sekaataa bagee yuwa ma, Wa me topenaa see
bagee gaasi ma wiya kuwa ma epo enaataa
peedoota Wa paagoo asiino, "Kuwa A me
ebea-ebea menaa kuwa nekeeniino yaato kuwa
kaasee?" see asegea.
11 Wa me asiino, "Ogatamee Wa too ebo mée
eetuyaa menaa kuwa idukaa kaama awee da
kaa kiyaano taa. Eto kuwa menaa kuwa ikii
paagoo daamaa awee da kaa kikiyaagi kiya Ni
yaato taa see bagee kuwa gaayu ko Ni me okoo
paagoo eewegaano menaa kuwa uduma ebea-
ebea menaa kaa too eewegageeka.
12 Idukaa ebeamaata menaa ena mee ko kisee:
'Okoo deegea kiya se deesi naadi,
bedaa okoo mena yeegea kiya se nekeensi naadi
Ani me kisee yakiyaabuu taapa.

Kisee taa naaki okoo Ni paagoo namiyaa,
Anii okoo me pedeo yuwa epa yaekeasiyaa'
see menaa ebeamaata. *Yes 6:9-10*
Kisee ukuwaandaasi naadi Anii okoo paagoo
ebea-ebea menaa kaa too eewegageeka" see
asigi.*

*Poo keepa ebea-ebea menaa da mena nekeeni-
ino yaato ase-maneeta menaa*
Mat 13:18-23, Luk 8:11-15

13 Yesus me Wa me topenaa see bagee yuwa
asiino, "Ikii mee ebea-ebea menaa mee nekeeni-
ino taa ye? Kisee gaayu ko ikii kaasee apanaa
ebea-ebea menaa kuwa nekeeniyaa ya?
14 Mee ko kisee: Poo keepa sigimenaa see mée
me Ogatamee me etokaa menaa sigimenaa siyaa
ebea-ebea mee.
15 Kuwa menaa etaa da kaa eseanee siyaa ebea-
ebea mee gaayu ko mée me yeeyaa kiya kisee
ki Iblis me okoo me dimii yiba sigimpea yuwa
yamasedoo peeyaa, see ebea-ebea mee.
16 Bedaa oma dagi kaa eseanee siyaa yuwa
gaayu ko menaa da yeeta kaama moga ede ma,
ede ma masiyaa bagee yuwa mokoo
17 kiya okoo manii da taa yoka okoo ae-wae
siyaa kaboo makii taa see kaa maamaa se toowoo
siyaa. Mée me kuwa menaa peneata bagee yuwa
wegee-wegee siyaa kaboo okoo kuwa menaa
moga ekeata peeyaa see ebea-ebea mee.

---

* **4:12** Yesus me "Ani me okoo paagoo ebea-ebea menaa kaa too eewegageeka" see asigi menaa mee ko okoo Ni yaato taa see bagee yuwa yoka naadi mani menaa kuwa awee da kaa si yakiyaayaa, see menaa mee.

18 Takuu uwaa yiba eseanee siyaa yuwa gaayu
ko menaa da yeegea kiya
19 mée me dimi-pami kuwa me mee menaa da
dapimeekee. Kuwa ko okoo me umiino, toono
yiba gaagaa dimii mee ma, kepe, kisee mée
deebaa siyaa agiyoo ou dimii mee ma, apanaa ou
dimii yuwa ma kuwa me mee menaa da egadaa
naadi kaama okoo poo ekaano taa see wodoo
yuwa ebea-ebea.
20 Daamaa magaa kaa eseanee siyaa yuwa
gaayu ko menaa da yeeta kaama daamaa
masiyaa bagee yuwa ebea-ebea. Okoo me
poo ekawoo siyaa yuwa kuwa ko mée noonaa
poo ukuu ena kaa amaamo, noonaa bado ena,
noonaa ogei me badoo kisee eebaa kedaa siyaa
bagee kuwa, see ebea-ebea menaa mee" see asigi.

Yesus me menaa daamaa yeesi naadi topeta menaa
Luk 8:16-18

21 Bedaa Wa me okoo asiino, "Pelita biyaa
iyaata kaama doodoota otaawee me apumaakee
se kiya, mée me ometaa see keagee da miyoo taa
aii ekeasiyaa mee miya se kiya biyaa maagee yoo
pakaa-ekeasiyaa, se maa?
22 Mee mokoo miya idukaa kaama booniwoo
seta menaa uduma awee da kaa kedaa taapa,
bedaa mée paagoo eewegaano taa menaa kuwa
miya ipi kiyaabuu taapea.
23 Apa agoo see bagee daamaa yii" see asigi.
24 Bedaa Wa me asiino, "Ikii me yeetaa see
menaa kuwa daamaa ipiipi dii. Ikii me daamaa

4:21 Mat 5:15, Luk 11:33

yeewoo siyaa doodoo ikii daamaa masiwoo taa-
pea. Bedaa mee asii miya ikii maamaa eebaa
daamaa kineeyaa.
25 Kuwa ko agoo kiyaa bagee yuwa bedaa
noonaa ma masiipea. Kiya taa kiyaa bagee
yuwa okoo me peenaa kiyaa yuwa miya ya-
masegeeyaa" see asigi.†

Poo keepa iyayaa-iyayaa ebea-ebea menaa

26 Bedaa Yesus me wegaano, "Ogatamee Wa too
ebo mée eetuyaa kuwa ko kisee: Mée ena poo
keepa bugi kaa sigimenaa naadi kaama ee kaa
peetaa.
27 Omemaayu tokoma mee da anoogeeta bugi
yaataa, daatooyiba yaato toomoo ometaa, kisee
too wa me ukuwagee see. Poo keepa yuwa kuwa
daamaa iyataa see kiya 'Kisee kaa iyaga, kisee
kaa iyadaaka' see kuwa waa ewo.
28 Magaa to mee me kaama poo keepa
waadibaa iyawoo naadi kaama poo ota ekadaa
siyaa. Iyaano ko petamanii kabagaa da pakaa-
maaga, iyawoo naadi kaama ukuu ekadaaka,
kaama too poo ota yuwa kuwa miya ukuu kaa
eebaa kedaaka, kisee iyawoo see.
29 Poo ota yuwa kapoo kega naaki poo daano
kaboo yoka bugi epoo mée me poo ota yuwa
moga daataa siyaa. Mee mokoo miya Ogatamee
Wa too ebo mée eetoono kuwa."

4:24 Mat 7:2, Luk 6:38 † **4:25** "Kuwa menaa daamaa agoo kiyaa bagee yuwa bedaa noonaa ma masiipea" see menaa mee ko okoo kuwa yeetaa see menaa daamaa peneata doowoo siyaa bagee kuwa bedaa maamaa agoo kedaa taapea, maamaa ipi kedaa taapea yoka naadi aseta menaa. **4:25** Mat 13:12, 25:29

Sesawi poo keepa iyayaa-iyayaa ebea-ebea menaa
Mat 13:31-35, Luk 13:18-19

30 Yesus me asiino, "Ogatamee Wa too ebo mée
eetuyaa kuwa inii ebea-ebea menaa kaa kaasee
wegayaa?
31 Eto ko kisee: Mée ena sesawi poo keepa ena
masegeeta wa me bugii da kaa weetayu. Sesawi
poo keepaa to mee umina peedi, magaa da kaa
poo keepa apanaa yuwa see see se.
32 Kiya weetaata kaama daamaa iyawoo naadi
kaama piya wodoo to ebo kiwooka siyaa, bugi
kaa weta agiyoo apanaa yuwa see see se. Kago
ebo peeda-paada naadi kaama bedo yuwa kiyoo
geka daamaa maagee siyaa. Mee mokoo miya
Ogatamee Wa too ebo mée eetoono kuwa" see
asigi.
33 Ebea-ebea menaa kuwa see see Yesus me
mée yuwa paagoo okoo me nekeeniyaa dimii
doodoo too eewegageeki.
34 Wa me mée yuwa paagoo ebea-ebea menaa
ma taa see menaa kuwa eewegaano taa. Kiya Wa
me topenaa see bagee yuwa paagoo kuwa menaa
nekeeniino yaato daamaa ase-manee segeeki.

Yesus me Galilea pikuu da kaa bo taa kiyaata menaa
Mat 8:23-27, Luk 8:22-25

35 Mee naagoo uwaataa da Yesus me Wa me
topenaa see bagee yuwa asiino, "Piku asii yaato
pookee" see asigi.
36 Okoo kuwa kiyoo topea bagee yuwa ekeata
kaama Yesus mee tupi see komaa da kaa
pakaanta kaama okoo paaya epo enaataa peetaa,

apanaa bagee miya okoo me komaa yuwa kaa
pakaanta kaama epo peegea.
37 Uwo pikuu da taa peetaaka too ko bo ebo
mega, biku-biku miya ebo kega. Uwo komaa
da yiba seemedaaka naaki uwo pudii taano see
kooka.
38 Kiya Yesus Waa koma babu yaato mumo
paga kaa toomoo ometaaki. Wa me topenaa see
bagee yuwa me Waa maanegea. "Ei, Guru, inii
uwo poonakea kuwa A me wisintaage ye?" see
asegea.
39 Waa anoogeeta kaama bo ma, piku ma kuwa
"Koogo sikiinii" asigi naaki bo siki, biku-biku
umina taa kega.
40 Wa me okoo asiino, "Ikii kaasee wedaagea?
Ikii me kaasee Ni kaa dimi namagaano taa kepea
ya?" see asigi.
41 Okoo weda kaa dimi nagimeamookea. "Mee
kaasee Mée? Biku-biku, bo kisee agiyoo kuwa
Wa me menaa yayiino too" see aaseekea.

5

Paa agoo see mée ena Yesus me paa eebaa yaabagaapii seta menaa

Mat 8:28-34, Luk 8:26-39

1 Okoo piku asii yaato Gerasa magaa kaa
peemaayu.
2 Koma yiba kaama maayoo kaa eseanigi too
ko paa agoo see mée ena ogo maataa see beapa
yuwa kaa kaama migi.
3 Waa kiyoo omegee, toogee see mée. Waa
omaago yoka mée me one gadimaano iyo, pose
onee me miya iyo.

4 Mée me pose onee me wa me yagaa bado
kaagaa eebaa gadimegeekea kiya wa me kuwa
onee yuwa, yagaa kaa miya, bado kaa miya
daataga-paataga naadi ekeasigi. Waa peneasiino
bagee ena ma taa, se ukuwamaayaa.
5 Waa egapi yaato miya, daatooyiba yaato
miya kataa-kataa ma menaa weganaa, peenaa
segee see mée. Waa mée ogo maataa see yoo
kiyoo miya peenaa segeeki, kuyee da taa miya
nawenaa segeeki, bedaa waa ekaato maa to oma
uguu me geemegee taa see, waa kisee mée to.
6 Waa beesekaa mokoo kaama Yesus deeta
kaama yiibaga Wa paagoo meemaata kaama
mumo maga kaa ekeasigi.
7 Wa me mena ebo kaa asiino, "Ei, Yesus, Asii-
sege see Mée Ogatamee Yoopaa. Aa ma anii
mapea menaa agoo? Eto ko A me Ogatamee ekaa
weekee kaa yaai-yaai ma, boodi ma kuwa aa se
kakiyaapa see nasii" see asigi.
8 Wa me Yesus kisee asigi mee ko Yesus Wa me
keta "Aa paa aa, mee mée to ekeata kaama pooi"
see asigi yoo.
9 Yesus me "A ekaa da maamee naa ya?" see
asigi naaki "Anii ekaa da ko Legion, Paa Ebo Etaa
see ekaa mee, inii paa maamaa eebaa yoka" see
asigi.
10 Wa me Yesus paagoo maamaa aseekee kaa
"Apanaa magaa kaa peedaa taai see mée se asii"
see asigi.
11 Kuwa kaboo da woo kaa naa kaa kuyee da
kaa ekena eebaa ebo etaa maga notaakea.
12 Paa yuwa me maamaa aseekee kaa "Inii
kuwa ekenaa kuwa yiba pakaa-seemaanake yoka

kitaa mée seemiyaai" see asegea.
13 Yesus me "Daamaa, peeweei" asigi naaki
paa yuwa mee mée to yiba kaama peedaa
naadi ekena yuwa yibaa taa pe-seemedaakea.
Seemedaa naadi kaama egoowee gidumedoota
piku yiba dugumedaakea. Kuwa ekenaa kuwa
maamaa eebaa, dua ribu waa naa mokoo.
14 Kiyoo ekena munitaa see bagee yuwa yaai
naadi kuwa ukuwaanega menaa yuwa doodoota
mee magaa kaa bagee ma, gebo kaa bagee ma
kiyoo-kiyoo eeweganaakea. Mée yuwa okoo
miya mee ukuwaanega kotoo diino see naadi
medaakea.
15 Okoo Yesus paagoo meemaata deamaagea
naaki mee paa ebo etaa seemeta see mée to mee
aii toomuu taaki. Waa doka maataata totaaki,
taki-takii miya taa kega. Okoo wedaagea.
16 Kuwa yumakaa ukuwaanega kotoo deepea
bagee yuwa me "Wa me kisee paa yaaba-
gaapeasigi, bedaa ekena yuwa miya kisee
ukuwaanega" see menaa kuwa eewegagea.
17 Okoo me kuwa menaa yeeta kaama Yesus
paagoo maamaa aseekee kaa "Inii me magaa kaa
kiyoo Aa se naatooi" see asegea.
18 Yesus mee bedaa mee komaa kaa pakaanigi
too ko mee yumakaa paa agoo see mée to me Wa
paagoo asiino, "Anii miya meenaka" see menaa
maamaa asigi.
19 Kiya Yesus me waa asiino, "Taa, ee kaa pooi.
Tuhan me aa kaepa kaa daamaa kaukuwapi
menaa kuwa a me epa see bagee yuwa paagoo
pe-eewegaai" see asigi.
20 Kisee asigi naadi waa peedoota Dekapolis

wee kaa bagee yuwa paagoo eewegaano, "Yesus me kisee daamaa naukuwapi" see menaa kuwa eeweganaaki naaki mée uduma dimi nagimegea.

Yesus me tadaa too pege-pege see apii ena tadaa yataa kiyaata kaama yoga ena miya aya andoo peeyaata menaa

Mat 9:18-26, Luk 8:40-56

21 Yesus ma, Wa me topenaa see bagee yuwa ma epo uwo asii yaato bedaa metaki peemaaga too ko mée okoo eebaa topea. Waa maayoo kaa eseanta toomuu taaki too ko okoo Wa paagoo yigimeeiikea.

22 Kuwa kaboo da mée ena, mee magaa kaa sembahyang segee see ee kaa eboo mee Yesus paagoo migi. Wa ekaa da ko Yairus. Yesus paagoo meemaata kaama Wa me badoo da kaa esee-kudiinigi.

23 Wa me maamaa aseekee kaa "Niyoopane mee bogaano see koo taaka yoka meei, wa kaa yagaa yamaatagaai. Mee ikiyoo taa keta kaama waa aya toogeesi ke" see asigi.

24 Kisee asigi naadi Yesus Waa mee mée to sekaataa peetaa, mée eebaa miya eta ma me-yigimeeiikea.

25 Kuwa epo peegea bagee tabaa da api ena miya kitaa peega. Waa tahun gaasi ma wiya kisee too tadaa too peegee see apii.

26 Dokter bagee mée eebaa waa kisee too yadeetaa see kiya iyo, taa kaano taa. Wa me kepee uduma mee agiyoo kaa tameepeata kiya mee agiyoo ebo kega, ebo kega siwooka.

27 Yesus Wa me ukuwanaaki yuwa kuwa waa
yeepa kemaata Yesus oko yaato kaama Wa me
dokaa da pee-yaadeega.
28 Wa me gaano, "Anii Wa me dokaa mee
too yaadeeyaa miya mee agiyoo taa kaapa" see
gaaga.
29 Wa me dokaa pee-yaadeega naaki taka ena
tadaa sikiinega. Wa me 'Mikee, eto ko ni me maa
da kaa meanee taa see agiyoo mee taa kega ii'
see gaaga.
30 Yesus me Ni me pesee agiyoo kuwa noonaa
peega ii see kuwa nekeenta kaama kiyoo bagee
yuwa paagoo asiino, "Ni me maapa dokaa da mee
maamee me nayaadeegea naa ya?" see asigi.
31 Wa me topenaa see bagee yuwa me asiino,
"Mée maamaa eebaa A paagoo yigimeeii naadi
sipintaagea kuwa Aa miya deege yoka A me
'Maamee me nayaadeegea naa ya' see kuwa
kaasee ya?" see asegea.
32 Yesus me maamee me nayaadeegea ya naadi
kaama Wa gebo iiyaga-yaga.
33 Mee apii to me mee agiyoo nataa kiyaagi ii
see nekeenta kaama weda ebo kaa totomo ma
Yesus paagoo esee-kudiinta toomuuka. Wa me
"Ani me kisee koo sepa" see menaa kuwa ase-
maneega.
34 Yesus me waa asiino, "Niyoopane, a me
mikee nagaano dimii mee me aa daba daagimaa
peege. Koogo pooi, a kaa meanee taa see agiyoo
kuwa kataa kiyaaga yoka" see asigi.

35 Yesus me kuwa menaa asetaaka too ko mée
noonaa Yairus me ee kaa kaama meemaagea.
Okoo me Yairus asiino, "Ayoopane mee booga

yoka wisintagaai, Guru mee a me ee kaa badaa
se magaai, Waa gaagaa siyaakee se" see asegea.
36 Kuwa menaa yuwa Yesus yeemaata kaama
Yairus asiino, "Aa se wedaai, mikee nao see dimii
mee too gaai" see asigi.
37 Mée eebaa Wa sekaataa peegea kiya Wa me
"Petrus ma, Yakobus ma, Yohanes ma kuwa too
meei, ikii apanaa yuwa nakaayoo toomuu taai"
see asigi.
38 Yairus me ee kaa peemaata kaama deeyaa
naaki mée okoo uduma mena ebo kaa maamaa
yege ma, yii-yii ma seamoo taakea.
39 Ee yiba pakaanta kaama Wa me asiino, "Ikii
kaasee kaa mena ebo kaa yege ma, yii-yii ma
taakea ya? Waa boopa se, toomoo ompa ke" see
asigi.
40 Kiya okoo yakeakea. Yesus me okoo uduma
yoo da kaa abagakomeeta kaama Wa me mee
yogaa to me okonaka ma, Waa ma enaataa bagee
wedoo to ma kuwa uduma badaa maadoota
yogaa to topa kiwisii to kaa
41 peemaata kaama mee yogaa to yagaa da
pe-peneasigi. Wa me "Talita kum" asigi. Mena
nekeeniino yaato ko "Ukuyogaa peedii to Ani me
aa kasiino ko anoogii" see mee.
42 "Anoogii" asigi naaki taka ena mee ukuyogaa
to anoogeeta peenaaka. Kiyoo topea bagee
uduma dimi nagimaano ebo. Waa ko tahun gaasi
ma wiya ometa see ukuyogaa.
43 Yesus me okoo maamaa asiino, "Kuwa
ukuwapa-ukuwapa kuwa mée se eewegaai" see
asigi. Bedaa "Yogaa to naadi kaapa yoka naano
agiyoo manii" see asigi.

6

Nazaret magaa kaa bagee me Yesus wisintaata menaa
Mat 13:53-58, Luk 4:16-30

1 Kiyoo kaama peedoota Wa me magaa kaa, Wa me topenaa see bagee yuwa miya Wa sekaataa peegea.
2 Peemaata kaama Sabat naagoo Waa kiyoo sembahyang segee see ee yiba seemeta kaama mée topetaa. Wa me mée topetaa see menaa yi-itoo see bagee mée eebaa dimi nagimegea. Okoo me wegaano, "Kuwa menaa kuwa kayoo kaama naa masipi ya? Wa me esee dimi ipi kigi kuwa kaasee? Wa me yagaa da me dimi nagii-nagii agiyoo ukuwaaniyaabuu segeeki kuwa maagiyoo naa tawapi naa ya?
3 Waa piya kapataa see mée, se maa? Maria yoopaa mee, se maa? Waa ma kenagaa yuwa kuwa Yakobus ma, Yoses ma, Yudas ma, Simon ma kuwa, se maa? Bedaa ukuyogaa yuwa miya nakaayoo inii paaya enaataa topea yoka" see wegagea, kisee Waa wisinegea.
4 Yesus me okoo asiino, "Nabi bagee kuwa ko mée me ebo ekeasiyaa kiya okoo me magaa kaa bagee ma, okoo ma kenagaa ma, okoo me ee kaa bagee ma kuwa me too ebo se ekeasiyaa" see asigi.
5 Wa me dimi nagii-nagii agiyoo eebaa kiyoo agoo kiyaano iyo. Ikiyoo yago bagee ekea wiya, wedo waa naa too okoo kaa yagaa yamaataata

kaama ikiyoo yataa kiyaagi.*
6 Yesus me okoo me mikee nagaano dimii mee
taa yaai naadi dimi nagimaano ebo.

Yesus me topenaa see bagee "Ikii kisee ukuwanaa, peenaa taai" see ase-manee seta menaa
Mat 10:5-15, Luk 9:1-6, 10:4-11

Kiyoo kaama Yesus Waa kiyoo-kiyoo maga
nawenaa, mée topenaa, kisee ukuwanaa, peenaa
segeeki.
7 Kuwa kaboo da Yesus me Wa me topenaa see
bagee gaasi ma wiya "Meei" asigi. Meemaagea
kaboo okoo me paa yuwa yaabagaapeasi naadi
pesee da okoo kaa mantayu. Mantaata kaama
okoo mée ekea wiya maga ena kaa pooi, mée
ekea wiya maga ena kaa pooi, kisee Wa me okoo
yawuditaata peeyaano see kaboo
8 Wa me okoo asiino, "Ikii peenaaka too agiyoo
se dogaai. Naano agiyoo, ayaa, kepe ayaabu,
kisee agiyoo kuwa ekeasii. Tamoo da mee too
daamaa dogaai,
9 bado doko miya magaai kiya doka wiyaagoo
to mee se dogaai.
10 Ee ena kaa peemaata kaama okoo me ikii
daamaa badaa kimaapea kepa ko mee ee kaa too
eeomegee, toogee taai, apanaa magaa kaa peeyaa
naagoo too pooi.

---

* **6:5** "Wa me dimi nagii-nagii agiyoo eebaa kiyoo agoo kiyaano iyo" see menaa mee ko mee magaa kaa Yesus me dimi nagii-nagii agiyoo ukuwayaa kiya kiyoo bagee yuwa me mikee gaano dimii mee taa kuwa me eebaa ukuwaaniyaano taa, see menaa mee.

11 Maga ena kaa bagee me ikii badaa kima-
gaano miya be, ikii me eewegayaa menaa miya
be kiyu ko ikii poono kaboo okoo gaamaasi
naadi ikii badoo da kaa maga ponee yuwa
takadekumii" see asigi.
12 Asigi naadi okoo peedoota mée yuwa paa-
goo "Ikii uduma ikii me pedeo yuwa ekeata
Ogatamee ma dimii menaa kaa too umiwoo,
toowoo taai" see menaa kuwa eeweganaakea.
13 Paa maamaa eebaa miya yaabagaapeasegea,
bedaa mée eebaa okoo kaa minyak uwoo miya
yawidimegea naaki okoo kaa meanee seta agiyoo
kuwa taa kedaakea, kisee agiyoo kuwa okoo me
ukuwanaa seta.

Uwo mée yatukumeta mée Yohanes mee boota menaa

Mat 14:1-12, Luk 9:7-9

14 Kuwa kaboo da Yesus Wa ekaa da ogo peega
naadi kaama Galilea wee kaa eboo Herodes mee
Wa kaa menaa yuwa yeegi. Mée noonaa me we-
gaano, "Mee mée mee ko uwo mée yatukumeta
mée Yohanes boomi mee. Waa boota kaama
aya andoo peepi kemaata kuwa dimi nagii-nagii
agiyoo kuwa ukuwamaayaa" see wegagea.
15 Kiya mée noonaa me wegaano, "Mee ko nabi
Elia mee" see weganaakea. Bedaa mée noonaa
me "Waa ko nabi bagee ena, idukaa nabi bagee
ena mokoo" see weganaakea.
16 Kiya Herodes me kuwa menaa yeeta kaama
wegaano, "Okoo se. Mee ko Yohanes. Idukaa ani
me 'Wa me mumoo to nadaakumii' see asema

6:13 Yak 5:14

yoka waa boota kaama aya andoo peepi" see wegagi.

17-18 Yohanes boota-boota menaa mee ko kisee: Petamanii Herodes me waebee Pilipus woga ekaa da ko Herodias mee oma yagoemi. Oma yagoemi kemaata Yohanes me Herodes paagoo "Agaabee woga mee aa goeano ko daa" see asegeeki. Kisee asegeeki naadi Herodes me "Yohanes mee pe-peneata digiyoo ee yiba nado-geamaai" see asigi. Asigi naadi digiyoo ee yiba dogeamaagea.

19 Yohanes me "Aa kisee goeano ko daa" see asigi menaa kuwa me Herodias mee kagoo ebo, Yohanes mee patamaano dimii agoo kiya iyo.

20 Mee ko Herodes me 'Yohanes mee dimi topoo, daamaa wigintaata pedeo taa see mée ii' see gaagi kemaata Yohanes mee wedaagi. Waa digiyoo ee yiba toogeeki kaboo Herodes me taamege-taamege segeeki. Wa me Yohanes me menaa yiitoo taaki too waa dimi abaano ebo kiya waa yiitoo taano ede.

21 Kisee kemaata Herodias me Yohanes mee patamaano iyo kiya kaawaa ena waa patamaano etaa da agoo kega. Mee ko kisee: Herodes mee kabata naagoo kenoo kaa naano agiyoo naano see naadi ekaa yago bagee yuwa ma, tentara ebo-ebo yuwa ma, Galilea wee kaa tuku-tuku bagee apanaa yuwa ma okoo uduma kutuu semaagea.

22 Kuwa kaboo da Herodias yoopane mee Herodes ikigii to taa waanena-peena senaaka. Herodes waa esee ede kigi, waa ma epo notaakea bagee yuwa miya ede kegea. Wa me mee ukuyogaa to asiino, "A me ede kiyaa agiyoo kuwa

kaniipa.
23 Mikee, A me naidimiyaa agiyoo kuwa taa
ma taa kaniipa, se kaniino ko daa. Ni me
ebo totaa see magaa kuwa yupigapi wigintaata
kaama naayaato kuwa miya kaneeyaa" see asigi.
24 Mee ukuyogaa to peedoota okooto paagoo
asiino, "Ani me maagiyoo idimaano daamaa naa
ya?" see asega naaki "Uwo mée yatukumeta mée
Yohanes mumoo to mee anii nii see asii" see
asega.
25 Ukuyogaa to moga peedoota Herodes paagoo
asiino, "Uwo mée yatukumeta mée Yohanes
mumoo to mee nadaageeta piring kaa ekeata eto
kiipaa neekee ede" see asega.
26 Herodes mee menaa da yaai, dimi boodi
ebo kiya wa me mée uduma gii da kaa "A me
ede kiyaa agiyoo se kaniino ko daa" see asigi
kemaata iyo. Wa me "Aa kaniino be" see kuwa
se wegamaayaa yoka
27 okaa yago bagee ena paagoo asiino, "Wa me
mumoo to daageeta doomeei" see asigi. Asigi
naadi peedoota digiyoo ee kaa Yohanes ogo
daageeta kaama
28 mumoo to piring kaa ekeata doodoota mee
ukuyogaa to paagoo manigi. Kiyoo kaama mee
ukuyogaa to me okooto manega.
29 Yohanes me topetaa see bagee yuwa me
kuwa menaa yeeta kaama bootaa da masegeeta
kaama mée ogopa beapa yiba ogo maagea.

Mée lima ribu naano agiyoo Yesus me maamaa eebaa yaagoo kiyaata menaa
Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Yoh 6:1-13

30 Yesus me topenaa see bagee yuwa Wa me
miyoo taa kiyoo-kiyoo peedaa siyaata kaama be-
daa okoo Wa paagoo metaki meemaagea. Okoo
me "Kisee agiyoo ukuwanaa sepe, kisee menaa
mée topenaa sepe" see menaa kuwa uduma Wa
paagoo eewegagea.
31 Kuwa kaboo da mée maamaa eebaa Wa
paagoo metaa, peetaa segeekea naadi kaama
Waa ma, Wa me topenaa see bagee yuwa ma
okoo naano agiyoo naano iyo. Kisee kemaata Wa
me topenaa see bagee yuwa asiino, "Meei, inii too
keedaa koogo toomuu taano see yoka Anii ma
epo enaataa peedoota mée taa see yoo niipooi"
see asigi.
32 Okoo too koma kaa pakaanta kaama
peedoota mée taa see yoo
33 kiya mée eebaa Yesus mee kitaa peegi
naadi wa me magaa kaa, wa me magaa kaa
kaama yiibaga peedoota maayoo kaa taa Yesus
peemagaapi yoo kiyoo okoo keta peemaagea.
34 Yesus mee uwo yaaguu da kaa peemaata
kaama deamaagi too ko mée eebaa totaakea.
Wa me epa nao see gaagi. Okoo domba wodaa
tabaa da domba munitaa see mée taa see bagee
yuwa mokoo yoka naadi Waa mena eebaa okoo
topetaa.
35 Mee naagoo uwaataa da Wa me topenaa
see bagee yuwa meedoota Wa paagoo asiino,
"Uwaapeasega ke, nakaayoo ee taa, bugi taa see
magaa yoka
36 kuwa bagee kuwa 'Peedaa taai' see asii, okoo
gebo kaa magaa kaa naano agiyoo edaasi ke" see
asegea.

37 Kiya Wa me okoo asiino, "Naano agiyoo
kuwa ikii me okoo manii" see asigi. Okoo
me asiino, "Sooi, perak kepee ogei me badoo
wiya kuwa miya iyo kiya naano agiyoo pee-
yaedaageeta manii ye?" see asegea.†
38 Wa me asiino, "Ikii roti magu magoo topa?
Pe-dii" see asigi. Okoo pe-deegeeta kaama
"Nakaayoo inii roti magu idibi, doge imi wiya
topa" see asegea. 39 Wa me kiyoo topea bagee
yuwa asiino, "Ikii uduma wa too kutuu, wa too
kutuu naadi boo dagi kaa animaaii taai" see asigi.
40 Mée noonaa ko mée wiya ma gaasi wa too
kutuu, mée noonaa ogei me badoo ena wa too
kutuu, kisee wa too kutuu, wa too kutuu semaata
kaama animaaiikea.
41 Wa me kuwa roti magu idibii to ma, doge imi
wiya ma kuwa masegeeyu naadi epoo to yaato
pakaa-deeta kaama Ogatamee paagoo kiiboo,
paamee see menaa asigi. Kuwa roti magu yuwa
kabatagaa semaata kaama mée yuwa paagoo
yawudikomeesi naadi Wa me topenaa see bagee
yuwa goo-maneeyu. Bedaa doge imi wiya kuwa
miya kisee kiyoo topea bagee yuwa uduma
yawudikomeeyu.
42 Okoo uduma naano sikii, bekataa.
43 Kiyoo kaama roti ma, doge ma koga topa
ponee-panaa yuwa kuwa Wa me topenaa see
bagee yuwa me meeii naadi kaama iduunee ayaa
gaasi ma wiya pudii aweamaagea.

---

† **6:37** Perak kepee mee ko mée ena me egapii ena ukuwayaa yuwa kaa perak kepee ena masiyaa. Perak kepee ogei me badoo wiya kuwa gaayu ko mée ena me egapii gakata keno petoo yiba ukuwagee seta doodoo maseta kepee kuwa.

44 Kiyoo okoo nota bagee yuwa mée eebaa, api,
yoga se egaa see, paayogaa too lima ribu.

Yesus piku dagii da taa bado me peeta menaa
Mat 14:22-33, Yoh 6:16-21

45 Kuwa nota bagee yuwa Yesus me "Koogo
peedaa taai" asiino see naadi kaama Wa me
topenaa see bagee yuwa "Ikii keta koma kaa
pakaanta piku asii yaato Betsaida magaa kaa
pooi" see asigi.
46 Kuwa nota bagee yuwa "Koogo peedaa taai"
see aseta kaama sembahyang taano see naadi
pakadoota maga kutuu ena kaa pakaamaayu.
47 Digiyoo takiinega see kaboo Wa me topenaa
see bagee yuwa piku semoo to kaa komaa da kaa
topea. Yesus mee kuyee da kaa Wa too totaaki too
48 deeyaa naaki Wa me topenaa see bagee
yuwa bo ebo okoo poono yaato kaama mega
yoka poono kana. Aweepegeeka see kaboo Yesus
mee uwo dagii da taa peedoota okoo paagoo
peemaata kaama amoo-sege taano see koo taaki
too ko
49 okoo me Waa bado me uwo dagii da taa
peetaaki see deeta kaama paa yaai naadi ebo
menaa-menaakea.
50 Okoo uduma kisee deeta kaama esee
wedaagea kiya Wa me moga asiino, "Taa, Anii
yoka ikii se wedaai" see asigi.
51 Waa okoo paagoo komaa da kaa pakaanigi
naaki bo taa keepeasega. Okoo dimi nagimaano
ebo.
52 Mee ko yumakaa Yesus me roti maamaa ee-
baa yakiyaabuu sipi mee okoo daamaa nekeeni-

ino taa, okoo dimi eboo yoka dimi nagimaano ebo.‡

Yesus me Genesaret magaa kaa mée kaa meanee seta agiyoo yataa kiyaabuu seta menaa
Mat 14:34-36

53 Okoo uwaasii yaato Genesaret magaa kaa peemaata kaama komaa da one opeetaata eke.
54 Okoo koma yiba kaama maayoo kaa peanigi too ko kiyoo bagee yuwa me Yesus mee moga nekeenegea.
55 Okoo peedoota mee magaa kaa, mee magaa kaa mena ogo peeyaagea. Ikiyoo yago bagee yuwa uduma okoo me ometaa see keagee yuwa ma Wa paagoo doomegea. Mée me "Eto Waa amokiyoo tupi, eto Waa yamokiyoo tupi" see asenaa see yoo kiyoo-kiyoo Wa paagoo doomegea.
56 Wa me peenaa, nawenaa see magaa uduma, ebo magaa kaa miya, peedi magaa kaa miya, boba kaa magaa kaa miya kiyoo-kiyoo ikiyoo yago bagee yuwa mée kutuu taa see yoo kiyoo eemedaakea. Okoo me Wa me doka otoo to kuwa "Peenaa nayaadee siyaape ye?" see asegea naaki Waa yaadee sepea bagee yuwa kuwa uduma okoo kaa meanee seta agiyoo kuwa taa kedaakea.

7

Mée me otoopa asii-wega-wega siyaa menaa
Mat 15:1-20

‡ **6:52** "Yesus me roti maamaa eebaa yakiyaabuu sipi mee okoo daamaa nekeeniino taa" see menaa mee ko Yesus Waa kisee agiyoo uduma ukuwamaayaa see Mée to kemaata Wa me bo taa kiyaano mee miya ukuwamaayaa yoka dimi se nagimisi naadi nekeeniino menaa mee.

1 Kaawaa ena Parisi kaa bagee noonaa ma,
Musa me menaa mée topetaa see bagee noonaa
ma okoo Yerusalem magaa kaa kaama peedoota
Yesus paagoo kutuu semaata
2 deamaagea naaki Wa me topenaa see bagee
noonaa diiyoo se deeta yagaa keta uwo weto-
geano taa kaa naano agiyoo notaakea.
3 Parisi kaa bagee yuwa ma, apanaa Yahudi
bagee yuwa ma kuwa gaayu ko okoo me bagee
yuwa me idukaa kaama wegawoo seta menaa
kuwa okoo me miya peneata deewoo siyaa, kuwa
ko kisee: Yagaa da keta uwo wetogemaata kaama
too naano agiyoo naano dagu.
4 Bedaa kisee miya okoo pasar kaa peegeeta
ee kaa meemaata kaama diiyoo deekee kaa
okoo ekaato uwo wetogemaata kaama too naano
agiyoo nuyaa. Okoo me kisee ipiipi see deewoo
siyaa menaa kuwa maamaa eebaa, kuwa ko
mooki, otaawee, totaano, kisee agiyoo kuwa
miya diiyoo deekee kaa uwo kaa wetogetaa
siyaa.*
5 Kisee kemaata Parisi kaa bagee yuwa ma,
Musa me menaa mée topetaa see bagee yuwa
ma okoo me Yesus asiino, "A me topenaa see
bagee kuwa okoo me Yahudi bagee me asii-

* **7:4** Parisi kaa bagee me diiyoo deekee kaa uwo kaa wetogetaa see kuwa ko okoo me gaano, 'Daa seta agiyoo ewo kaa yaadee sepa ye naadi naano agiyoo naano taa kaboo yagaa keta uwo wetogeano gaano pedeo. Anii kisee uwo kaa ipiipi se wetogiyu ko Ogatamee me anii otoopa, pedeo see mée to see nadiipi' see gaata. Kiya Ogatamee me menaa yiba kisee uwo kaa wetogeai see menaa kuwa ebeano taa yoka kuwa menaa kuwa okoo me otoopa asii-wega-wega menaa yuwa too.

wega-wega menaa kuwa diiyoo se deegea. Okoo
naano agiyoo naano taa kaboo yagaa keta uwo se
wetogetaa see kuwa kaasee kaa ya?" see asegea.
6 Wa me okoo asiino, "Ikii dimi daamaa poga-
poga bagee kuwa yaai. Nabi Yesaya me wegata
menaa mee mikee ikii kaa miya kiwegata, mee
ko kisee:
'Kuwa bagee kuwa ebee to me too Anii ebo
naekee segeekea,
dimi menaa da me taa,
okoo dimi mena yaato beesekaa.
7 Okoo me Anii naapaageekea kuwa makapaa,
bedaa okoo me mée tupiwoo siyaa menaa
kuwa miya mée me otoopa asii-wega-wega
menaa yuwa too'
see menaa kuwa ikii kaa miya kiwegata. *Yes*
29:13
8 Ogatamee me mée aseta menaa kuwa ikii
me eke-bake segeekea, mée me asii-wega-wega
menaa kuwa too peneata deewookea" see asigi.
9 Bedaa Wa me asiino, "Ikii ko ikii me asii-
wega-wega menaa yuwa deewoo taano see naadi
Ogatamee me menaa kuwa wisintagaa segeekea.
Ikii kisee ukuwaano ipi see bagee yuwa.
10 Kuwa ko Musa me aseta menaa ena mee ko
kisee: 'Okonaka ebo ekeasii' see aseta. Bedaa
mena ena miya kisee: 'Okonaka wisineekee kaa
pedeo menaa asiyaa bagee kuwa wogeepeasii'
see aseta menaa mee miya agoo.
11 Kiya ikii me wegawoo seta menaa kuwa wa too
ena, mee ko kisee: 'Mée ena me okonaka paagoo
"Ekea me gaano pedeo agiyoo kuwa kineeyaa

7:10 Kel 20:12, 21:17

kiya Ogatamee paagoo manega keekee" see asiyu ko
12 Ogatamee paagoo manta agiyoo yoka okonaka paagoo se maniyaa' see menaa kuwa ikii me asiyaa. Ikii me asiyaa menaa kuwa me wa me okonaka paagoo agiyoo ena ma se maniyaa.
13 Kisee ikii me asii-wega-wega menaa kuwa me Ogatamee me mée aseta menaa peedi naadi eke-bake segeekea. Ogatamee me aseta menaa apanaa eebaa kuwa miya ikii me kisee eke-bake segeekea" see asigi.

14 Yesus me bedaa kiyoo kutuukea bagee yuwa "Meei" asigi. Wa me okoo asiino, "Ikii uduma daamaa nayii, nekeenii.
15 Ogatamee me otoopa bagee mée diino kuwa ko mée yiba seemiyaa agiyoo kuwa me se. Kuwa agiyoo yuwa me mée se pedeo kiyaayaa kiya mée semoo yiba kaama pedeo dimii, pedeo menaa kuwa me too mée pedeo kiyaayaa.
16 [Apa agoo see bagee daamaa yii" see asigi.]

17 Kuwa menaa okoo paagoo eewegadoota ee yiba pakaanigi kaboo Wa me topenaa see bagee yuwa me Waa asiino, "A me ebea-ebea menaa mee nekeeniino yaato mee kaasee ya?" see asegea.
18 Wa me asiino, "Ikii miya se nekeenegea ye? Mée yiba seemiyaa agiyoo kuwa uduma mée se pedeo kiyaayaa agiyoo, see kuwa ikii ewo ye?
19 Kuwa agiyoo kuwa dimi mena yiba se seemiyaa kiya kadapoo yiba seemeta kaama daba tameepeasiyaa, se maa?" see asigi. Wa me kisee asetaagi naaki naano agiyoo uduma naano

dagu kiyaata.
20 Bedaa Wa me asiino, "Mée pedeo kiyaayaa
agiyoo kuwa ko mée semoo yiba kaama
pakayaabuu siyaa yuwa kuwa too.
21 Dimi yiba kaama agoo kedaa siyaa yuwa
kuwa ko kisee: pedeo dimii ma, otoopa api
doonaa, paayogaa doonaa taano ma, oma masi-
ino ma, mée wugiino ma,
22 tobaaka taano ma, kepe ou, agiyoo ou dimii
ma, pedeo ukuwaano ou dimii ma, mée deebaa
taano ma, otoopa ou dimii kaa ukuwanaa taano
ma, anii naaki ou see dimii ma, mée badiino ma,
ebo poga-poga dimii ma, dimi taa kaa ukuwanaa,
peenaa taano ma
23 kuwa uduma dimi yiba kaama agoo kedaa
siyaa. Kuwa pedeo dimii, pedeo menaa kuwa me
mée pedeo kiyaayaa" see asigi.

Siro-Penisia kaa apii ena me Yesus mikee gaata menaa

Mat 15:21-28

24 Kiyoo kaama Yesus peedoota Tirus magaa
kaa peemaata kaama ee ena yiba seemetaa. Mée
me Waa mee ee yiba tupi see ipi kegea kuwa Waa
be kiya iyo, okoo ipi kegea.
25 Kuwa kaboo da api ena Yesus tupi see
menaa yeedoota moga Wa me badoo da kaa esee-
kudiinega. Wayoopane paa agoo.
26 Mee apii mee ko Siro-Penisia magaa kaa
Yunani tomaa kaa apii. Wa me Yesus paagoo
asiino, "A me mee paa mee niyoopane kaa kaama
yaabagaapeasiipe ye?" see asega.

7:19 Kis 10:15 **7:23** Mat 12:34-35

27 Yesus me waa asiino, "Yoga yuwa okoo
keta naano agiyoo sikii-sikii nuyaakee, okoo me
naano agiyoo masegeeta kaama kameno mani-
ino ko pedeo" see asigi.†
28 Apii to me asiino, "Neataagi, A me wegage
kuwa mikee kiya yoga yuwa me naano agiyoo
noogee yoo kaama eseanee siyaa ponee-panaa
yuwa kuwa kameno me nuyaa" see asega.‡
29 Yesus me waa asiino, "Kuwa a me daamaa
wegage menaa kuwa me aa koogo pooi, mee paa
mee ayoopane ekeata peega yoka" see asigi.
30 Asigi naadi waa peedoota ee kaa peemaata
kaama deeyaa naaki mee paa da pe-seomega,
yogaa to komoo da kaa daamaa ometaaka.

Yesus me apa takiinta bagee ena daamaa yakiyaata menaa

31 Kuwa kaboo da Yesus mee Tirus magaa kaa
kaama peedoota Sidon magaa doodoo Galilea
piku geboo da kaa Dekapolis wee kaa magaa ena
kaa peemaayu.
32 Peemaata kaama apa takiinta mée ena Wa
paagoo eemegea. Mee mée to mena wegaano

† **7:27** "Yoga yuwa me naano agiyoo masegeeta kameno maniino ko pedeo" see mee mena nekeeniino yaato ko yoga yuwa kuwa Israel bagee ebea-ebea. Kameno kuwa apanaa tomaa kaa bagee ebea-ebea. Yesus mee Israel bagee paagoo eepeenaa taano see naadi meta, apanaa tomaa kaa bagee paagoo kiipaa se, see kuwa mee apii to nekeensi naadi ebea-ebea menaa mee. ‡ **7:28** "Naano agiyoo eseanee siyaa ponee-panaa yuwa kuwa kameno me nuyaa" see mee mena nekeeniino yaato ko mee apii to me kuwa A me Israel bagee maniino agiyoo kuwa peenaa too neeta kaama ni me yogaa to kaa agiyoo mee nataa kiyaape ye naadi ebea-ebea menaa mee.

kana. Yesus me yagaa wa kaa yamaasi naadi
maamaa asegea.
33 Yesus me waa badaa maadoota amoo maa
kaa mée taa see yoo eepeemaata kaama yagaa
kepo wiya mee mée to apa togo wiya kaa pe-
sebaata eke. Kiyoo kaama dabeedi taakomeeta
kaama mee mée to dabegea da pe-yaadeeyu.
34 Yesus me emaa epoo to yaato deataata
kaama aa-waa ma "Epata" see asigi. Mee ko
"Wodaanii" see menaa mee.
35 Asigi naaki taka ena mee mée to apa miya
wodaanigi, dabegea da miya gakadeenigi naadi
kaama mena daamaa wegagi.
36 Yesus me kiyoo bagee yuwa maamaa asee-
kee kaa "Ani me ukuwaga kuwa mée se asii" see
asigi. Wa me omaago ma mée se asii see asigi
kiya kuwa menaa yuwa maamaa eeweganaakea.
37 Mée uduma dimi nagimaano ebo kaa asi-
ino, "Wa me ukuwayaa agiyoo uduma daamaa
too. Apa takiinta bagee miya mena daamaa
yeeyaayu, bedaa mena wegaano naka see bagee
yuwa miya mena daamaa wegayaayu, kisee
daamaa ukuwayaabuu taa see Mée" see asegea.

8

Yesus me mée empat ribu naano agiyoo yaagoo kiyaata menaa

Mat 15:32-39

1 Kaawaa ena ma mée maamaa eebaa Yesus
paagoo kutumeeiikea. Kiya naano agiyoo kiyoo
taa yoka Yesus Wa me topenaa see bagee yuwa
"Meei" asigi. Meemaagea kaboo Wa me asiino,

2 "Kuwa bagee kuwa okoo unu wedo Ni paagoo
niitopea kiya naano agiyoo taa yoka epa nao.
3 Okoo naadi ma peeweei see asiyu ko okoo
eta mana kaa naadi kaa boomagaa taapea. Okoo
mée noonaa beesekaa bagee yoka" see asigi.
4 Wa me topenaa see bagee yuwa me asiino,
"Sooi, nakaayoo ee taa, bugi taa see magaa. Okoo
mée eebaa yoka naano agiyoo naano sikii-sikii
see kuwa kayoo kaama masiipea?" see asegea.
5 Yesus me "Ikii roti magu magoo topa?" asigi
naaki "Roti magu petoo" see asegea.
6 Kuwa bagee yuwa "Animagaai" see asigi.
Kiyoo kaama roti magu petoo to masegeeta
kaama Ogatamee paagoo kiiboo, paamee see
menaa asigi. Aseta kaama roti kabatagaa naadi
Wa me topenaa see bagee yuwa goo-maneeta
kaama mée yuwa uduma yawudikomeegea.
7 Doge imi wiya waa naa miya agoo. Wa me
kuwa kaa Ogatamee paagoo kiiboo, paamee see
menaa aseta kaama "Ikii me kuwa miya mée
yuwa paagoo eewudii" see asigi.
8 Okoo uduma naano sikii, bekataa. Kiyoo
kaama roti koga opa topa yuwa meeii naadi
iduunee ayaa petoo pudii aweamaagea.
9 Kiyoo okoo nota bagee yuwa mée eebaa,
empat ribu waa naa. Noomaata kaama Wa me
okoo "Koogo peedaa taai" see asigi.
10 Kiyoo kaama Waa ma, Wa me topenaa see
bagee yuwa ma epo enaataa koma kaa pakaanta
kaama piku asii yaato Dalmanuta wee kaa peeta.

Parisi kaa bagee me Yesus "Aa dimi nagii-nagii

see agiyoo mée deeyaai" see aseta menaa
Mat 16:1-4

11 Kuwa kaboo da Parisi kaa bagee noonaa
meemaata kaama Yesus ma aawisiikea. Okoo
me Yesus mee kaasee mée to gaadee taano see
naadi kaama asiino, "Inii Aa mikee kisee Mée ii
see kanekeensi naadi agiyoo ena, epoo to wodoo
kaama dimi nagii-nagii agiyoo ena mée deeyaai"
see asegea.
12 Yesus me gaagaa see dimii mee ebo kaa
asiino, "Eto mee begaa kaa bagee okoo me Waa
mikee kisee Mée ii see kuwa nekeensi naadi dimi
nagii-nagii agiyoo naidimetaakea kuwa kaasee
kaa ya? Anii mikee kisiino ko: Anii mikee kisee
Mée ii see nanekeensi naadi agiyoo mee eto mee
begaa kaa bagee yuwa si yaukuwaapa" see asigi.
13 Aseta kaama bedaa koma kaa pakaanta
kaama Wa me topenaa see bagee yuwa ma epo
enaataa piku asii yaato peeta.

Parisi kaa bagee ma, Herodes ma okoo me menaa yuwa si yayeesi naadi menaa
Mat 16:5-12

14 Okoo pikuu da taa komaa taa peetaaka too
Wa me topenaa see bagee yuwa deegea naaki
naano agiyoo gaabuu, dogaano taa, roti magu
ena too too koma yiba topa.
15 Yesus me okoo gaamaasi naadi asiino, "Parisi
kaa bagee yuwa ma, Herodes mee ma okoo me
ragi yeeyee kuwa ikii gaai, nekeenii" see asigi.*

---

* **8:15** "Okoo me ragi yeeyee kuwa ikii gaai" see aseta menaa mee mena nekeeniino yaato ko okoo me pedeo dimii, pedeo menaa kuwa gaai naadi ebea-ebea menaa mee. **8:15** Luk 12:1

16 Kisee asigi naadi kaama okoo me aawegaa
taano, "Mee kaasee menaa? Inii roti dogaano taa
naadi mée asigi menaa da yoka" see asegea.
17 Okoo dimi abanaakea kuwa Wa me nekeenta
kaama asiino, "Roti dogaano taa menaa mee
kaasee kaa aawegaakea ya? Ikii nekeeniino taa
ye, ikii dimi ewo ye? Ikii dimi mena eboo ye?
18 Ikii emaa agoo kiya se deegea ye? Ikii apa
agoo kiya mena si yeegea ye? Kuwa miyoo taa
ukuwaandaa seta yuwa kuwa ikii gaabuu sepea
ye?
19 Kuwa roti magu idibii to kuwa Anii ka-
batagaa naadi kaama mée lima ribu nomea.
Noomaata kaama ikii koga topa yuwa meeii
naadi iduunee ayaa magoo aweamaamea ya?"
asigi naaki "Iduunee ayaa gaasi ma wiya" asegea.
20 "Bedaa kuwa roti magu petoo to kuwa miya
Anii kabatagaa naadi mée empat ribu nomea.
Noomaata kaama ikii koga topa yuwa meeii
naadi iduunee ayaa magoo aweamaamea ya?"
asigi naaki "Iduunee ayaa petoo" asegea.
21 Wa me okoo asiino, "Ikii eto miya se nekee-
negea ye?" see asigi.†

Yesus me Betsaida magaa kaa emaa digiyoo see mée ena emaa daamaa yakiyaata menaa

22 Yesus ma, Wa me topenaa see bagee yuwa
ma okoo Betsaida magaa kaa peemaaga too ko
emaa digiyoo see mée ena agoo naadi Yesus

8:19 Mrk 6:41-43 **8:20** Mrk 8:8-9 † **8:21** "Ikii eto miya se nekeenegea ye?" see aseta menaa mee ko Yesus mee roti maamaa eebaa agoo kiyaabuu taa see Mée yoka 'Naano agiyoo dogaano taa yaai' see kuwa se gaai naadi aseta menaa yuwa.

paagoo eemegea. "Wa kaa yagaa yamagaape ye?"
see asegea.
23 Yesus me mee mée to yagaa peneata badaa
maadoota mée toogee yoo kaama amaa kaa
eepeemaata kaama mee mée to emaa masii to
kaa dabeedi taakomeeyu. Wa me mee mée to
kaa yagaa pe-ekeata kaama asiino, "Aa agiyoo
naa deege ye?" see asigi.
24 Mee mée to iiyaata kaama asiino, "Mée yuwa
deega kiya piya wodo yuwa peenaaka keenda"
see asigi.
25 Bedaa Yesus me kaagaa ena ma wa me emaa
masii to kaa yagaa yamaataagi. Waa emaa wiki-
inta kaama maamaa iiyaagi naaki emaa diino
keago, agiyoo-pagiyoo uduma daamaa deegi.
26 Yesus me waa asiino, "Koogo ee kaa pooi kiya
amokomee magaa mee kaa metaki se pooi" see
asigi.

Petrus me "Yesus Aa ko Ogatamee me kawig-intaata Mée, Ebo Kristus mee" see aseta menaa
Mat 16:13-20, Luk 9:18-21

27 Kiyoo kaama Yesus ma, Wa me topenaa see
bagee yuwa ma peedoota Kaisarea Pilipi magaa
kaa. Eta mana kaa Wa me topenaa see bagee
yuwa paagoo asiino, "Mée me Anii maamee see
nagaageekea?" see asigi.
28 Okoo me asiino, "Mée noonaa me Aa ko uwo
mée yatukumeta mée Yohanes boomi mee see
kagaageekea, mée noonaa me idukaa nabi Elia
mee, mée noonaa me apanaa nabi bagee ena, see
kagaageekea" see asegea.
29 Wa me asiino, "Kiya ikii gaayu ko Anii
maamee see nagaagea?" see asigi. Petrus me

asiino, "Aa ko Ogatamee me Aa ebo toowoose naadi kawigintaata Mée, Ebo Kristus mee" see asigi.
30 Wa me okoo omaago ma asiino, "Anii kisee Mée see kuwa mée ena ma se naasii" see asigi.

Yesus me "Anii bogaata" see aseta menaa
Mat 16:21-28, Luk 9:22-27

31 Yesus me Wa me topenaa see bagee yuwa tupiino see naadi asiino, "Mée Yogaa mee Yahudi kaa ebo-ebo yuwa ma, imam ebo yuwa ma, Musa me menaa mée topetaa see bagee yuwa ma okoo me Wa kaa ae-wae siyaayaa agiyoo kuwa maamaa yaukuwamaata kaama mée me booyaatagea kuwa gaano pedeo. Kiya wedaagoo to naagoo Waa aya andoo pootagi" see asigi.
32 Wa me kuwa menaa awee da kaa eewegagi. Kiya Petrus me Yesus monaa eepeegi. Wa me ego-tago see kaa "Kisee menaa se wegaai" see asigi.
33 Kiya Yesus ikigi pe-maataata Wa me topenaa see bagee apanaa yuwa deeta kaama Petrus ego-tago see kaa asiino, "Iblis, aa pooi. A me gaage dimii kuwa Ogatamee me dimii se, mée me dimii too" see asigi.
34 Kiyoo kaama Wa me kiyoo topea bagee yuwa ma, Wa me topenaa see bagee yuwa ma okoo uduma "Meei" asigi. Wa me okoo asiino, "Okoo Ni sekaataa nameeno see dimii agoo see bagee kuwa ko okoo me gaata-gaata yuwa too ede see dimii mee wisintaata kaama piya boko ma doowoo see bagee kuwa too Ni sekaataa namiyaa.

35 Kuwa ko okoo ekaato koogo daba toono
see naadi umiwoo, toowoo siyaa bagee kuwa
usiyaato ko umina pedeo kaatagea. Kiya
okoo ekaato ekegataata kaama Anii ma, Ni me
doometa menaa ma kuwa napeneata kemaata
Ni kaa nabooyaa bagee kuwa okoo usiyaato ko
daamaa kaatagea.
36 Magaa da kaa agiyoo ou see gaawoo siyaa
bagee kuwa gaayu ko wa me agiyoo tabaa
da eebaa, magaa da kaa se-agiyoo, we-agiyoo
uduma epoo mée kiyaayaa miya kiya waa boota
kaama umina pedeo kaatagi see kuwa daamaa
ye?
37 Waa umina pedeo kiyaata wodoo bedaa
daamaa nakiyaasi naadi maniino agiyoo ena ma
agoo ye?
38 Kuwa kisega kuwa ko Mée Yogaa mee Wa
me malaikat bagee yuwa ma epo enaataa mee-
tagi naagoo Waataagi me pesee da ma enaataa
meetagi, Wa disii to ebo kaatagi. Eto mee
begaa kaa Ogatamee ma dimii menaa kuwa
ekeata esee pedeo dimii, pedeo menaa kuwa kaa
too umiwoo, toowoo see bagee maamaa eebaa.
Kuwa bagee yuwa paagoo Anii ma, Ni me menaa
ma kuwa kaa ego weda see bagee yuwa gaayu ko
Mée Yogaa mee meetagi naagoo Waa miya okoo
kaa ego weda kaatagi yoka daamaa nekeenii.

9

1 Anii mikee kisiino ko: Nakaayoo topea bagee
yuwa noonaa bogaano taa kaa Ogatamee pesee

8:35 Yoh 12:25-26, Kis 20:24

da kaa Wa too ebo mée eetotaaki see kuwa diitagea" see asigi.

Maga kutuu to kaa kaama Yesus epoo ena gakademaata menaa
Mat 17:1-13, Luk 9:28-36

2 Unu bedimi omemaata Yesus me Wa me topenaa see bagee yuwa Petrus ma, Yakobus ma, Yohanes ma kuwa wedoo to okoo too eepakadoota maga kutuu to kaa. Pakaamaata kaama deamaagea ko Yesus Waa epoo ena gakademaagi.
3 Wa me dokaa da esee poodee wikiindaaka, magaa da kaa doka wetogeano ipi see bagee miya mee see see poodee da se kiyaayaa.
4 Kuwa kaboo da nabi Elia ma, Musa ma wiya awee da kaa keta kaama Yesus ma mena eewegagea.
5 Petrus me Yesus asiino, "Ei, Guru, inii nakaayoo epo enaataa kiitoono daamaa yoka kisee Aa ede kiyu ko inii nakaayoo ee peedi wedo kimaatagaanake, Aa taano ena, Musa taano ena, Elia taano ena" see asigi.
6 Petrus me menaa mee ko okoo weda ebo, inii mapea menaa wegaape yoka naadi ewo kaa aii kisee wegagi menaa.
7 Kuwa kaboo da sinu yuwa okoo dagii da kaa esee-takiinega. Sinu uwaa da yibaa taa kaama mena wuu da yeegea. "Mee ko Ni me esee epa see Yogaa. Wa me menaa too yayeewoo taai" see wegagi.
8 Taka ena iiyaagea naaki mée taa, Yesus Wa too.

9:2 2Pet 1:17-18

9 Kuyee da kaa kaama esetaaki too Yesus me
pesee ma menaa asiino, "Ikii me deepea-deepea
yuwa kuwa mée se asii. Mée Yogaa mee boota
kaama aya andoo peeta kaama asii too mée
eewegaai" see asigi.
10 Okoo me deepea-deepea yuwa mée eewe-
gaano taa, okoo me too "Kuwa Waa boota kaama
aya andoo poono menaa kuwa kaasee menaa
naa ya?" see koogo aawegaakea.
11 Okoo me Waa asiino, "Musa me menaa mée
topetaa see bagee okoo me 'Nabi Elia mee keta
meetagi' see wegawoo see menaa mee kaasee
menaa?" see asegea.
12 Wa me asiino, "Elia wa keta meemaata
kaama mée yuwa ipiipii taano see naadi tupi-
itagi, see wegawoo seta menaa kuwa mikee
menaa. Kiya Mée Yogaa mee kaa yaebeamaata
menaa kuwa kaasee? Waa maamaa boodi, ae-
wae segee taatagi, bedaa mée me Waa daba,
peedi ekee segee taatagea, see menaa kuwa
ebeamaata, se maa?
13 Kiya Ani me kisiino ko: Elia mee mikee
meemaami kiya mée me okoo me gaata-gaata
dimii kaa waa otoopa taagea. Idukaa Ogatamee
me menaa yiba wa kaa kisee yaukuwaatagea
see ebeamaata see see okoo me wa kaa
yaukuwamea, see kuwa mikee kisega" see asigi.

Yesus me egaanaa ena paa yaabagaapeata menaa
Mat 17:14-21, Luk 9:37-43

14 Yesus ma, Wa me topenaa see bagee wedoo
to ma okoo kuwa apanaa topenaa see bagee

9:11 Mal 4:5

yuwa paagoo eseemaata kaama deamaagi too ko
mée eebaa topea. Musa me menaa mée topetaa
see bagee yuwa okoo Wa me topenaa see bagee
yuwa ma omaago ma mena aawegaa taakea,
mée eebaa miya okoo bobetaata yiitookea.
15 Kuwa mée tabaa da okoo me Yesus deeta
kaama dimi nagimegea. Okoo yiibaga peedoota
Wa paagoo peemaata kaama epao see asegea.
16 Wa me okoo asiino, "Ikii mapea menaa okoo
ma aawegaakea ya?" see asigi.
17 Okoo mée waa ena me asiino, "Guru, wae.
Niyoopaa mee paa agoo naadi kaama A paagoo
eemega. Paa mee me waa mena wegaano naka.
18 Paa tawayaa kaboo paa me waa magaa
to kaa sepegeata kaama waa dabeedi epogee
uditaa, ego dakagetaa, maa da uduma miya
eboo keepeasiyaa, kisee too koo segeeki. Anii
A me topenaa see bagee yuwa paagoo "Paa
yaabagaapeasii" see asega kiya okoo iyo, se
ukuwamaayaa" see asigi.
19 Yesus me okoo asiino, "Yaai, ikii mikee gaano
dimii taa see bagee yuwa nao. Anii ikii ma eebaa
kiiompa kiya Anii bedaa unu magoo kisee too
dimi apaanta ikii ma kiiomegee taapa naa ya?
Mee yogaa to mee nadoomeei" see asigi.
20 Yogaa to Wa paagoo badaa maadoo megea.
Paa me Yesus deeta kaama mee yogaa to to-
tomo yasiyaagi naaki yogaa to maga kaa esee-
gapuunta me-gapine, pe-gapine taaki, dabeedi
epogee uditaaki.
21 Yesus me nagamee asiino, "Mee agiyoo
meanta kaama unu magoo ompea?" asigi naaki
"Waa peedi kaa kaama kisee too meanee segeeki.

22 Paa me waa pedeo kiyaano see naadi kaagaa
eebaa waa biyaa yiba peeyaayu, uwo yiba miya
eseaniyaayu, kisee too koo segeeki. Kiya A
me yataa kiyaayaa agiyoo ena yaukuwamaayaa
kepa ko epa mée gaai, yataa kiyaai" see asigi.
23 Yesus me asiino, "A me nasiino, 'A me
yaukuwamaayaa kepa ko' see nasege mee kaasee
menaa ya? Mikee nao see gaayaa bagee yuwa
okoo kaa yaukuwaaniyaano iyo see agiyoo mee
ena ma taa yoka" see asigi.
24 Nagamee me mena ebo kaa asiino, "Anii
mikee nao see kagaaga. Ni me mikee gaano dimii
mee ebo nakiyaai" see asigi.
25 Kuwa kaboo da Yesus me deamaagi too ko
mée eebaa Wa paagoo me-yigimeeiikea yoka Wa
me mee paa da peesi naadi omaago ma asiino,
"Aa paa aa, mée mena wegaano naka, mena yiino
naka see yakiyaabuu see paa aa mee yogaa to
kaa kaama pooi. Eto kaama wodoo wa yiba se
seemaai" see asigi.
26 Kisee asigi naaki mee paa me ebo menaa-
menaa kaa yogaa to maamaa totomo yasiyaata
kaama peegi. Mee yogaa to mee bootaa da
mokoo keepeasigi. Mée eebaa me "Waa boogi
yoka" see wegagea.
27 Kiya Yesus me mee yogaa to yagaa peneata
yagaataagi naaki yiinaageeta daamaa totaaki.
28 Yesus ma, Wa me topenaa see bagee yuwa
ma okoo ee ena yiba seemeta kaama okoo too
toomuu taakea kaboo okoo me Waa asiino, "Inii
me paa pooi see asiyaa naaki se peega kuwa
kaasee kaa naa ya?" see asegea.
29 Wa me asiino, "Mee paa tomaa da mee gaayu

ko sembahyang see kaa too abagaapeasiyaa" see asigi.

Yesus me "Anii bogaata" see menaa wiyaagoo to ma aseta menaa
Mat 17:22-23, Luk 9:43-45

30 Kiyoo kaama Yesus ma, Wa me topenaa see bagee yuwa ma okoo Galilea wee kaa peetaaka too Yesus Waa tupi yoo mée me ipi see kuwa Waa be.
31 Wa me topenaa see bagee yuwa tupitaaki yoka okoo too see kuwa Waa ede. Wa me okoo asiino, "Mée Yogaa mee omaago see bagee paagoo yaekegatagaapea. Yaekegataata kaama booyaapea. Booyaata kaama wedaagoo to naa-goo aya andoo pootagi" see asigi.
32 Kiya okoo mee menaa se nekeenegea. Okoo me "Kuwa menaa da kaasee? Mée asii" see asiino kuwa wedaagea.

Ebo bagee kuwa maamee naa ya naadi aseta menaa
Mat 18:1-5, Luk 9:46-48

33 Muguu naadi Kapernaum magaa kaa peemaayu. Ee yiba seemeta kaama Yesus me Wa me topenaa see bagee yuwa asiino, "Ikii yumakaa eta mana kaa aawegaa sepea menaa kuwa mapea menaa naa ya?" see asigi.
34 Kiya okoo koogo togea. Yumakaa eta mana kaa okoo me inii maamee naa ebo bagee kepa naadi kaama "Aa naa ebo ye, nii naa ebo ye?" kisee aawegaa sepea yoka okoo me mena ena ma asiino taa.

9:34 Mat 20:26-27, Luk 22:24-26

35 Yesus mee animaata kaama Wa me topenaa
see bagee yuwa "Meei" see asigi. Wa me okoo
asiino, "Ebo bagee kaano see dimii gaayaa bagee
kuwa ko okoo ekaato esee peedi kiyaano gaano
pedeo, apanaa bagee okoo uduma ebo yoka
naadi okoo me agiyoo aii yaokagee see bagee
mokoo kaano gaano pedeo" see asigi.
36 Kiyoo kaama Waa yoga peedi ena yaageeta
kaama okoo yupii da taa tuyaata eke. Wa me mee
yoga peedii to yagaa bokaageeta kaama okoo
asiino,
37 "Mee see see yoga peedii to Ni ekaa yiba daa-
maa badaa maayaa bagee kuwa Anii miya daa-
maa badaa namaayaa mokoo. Bedaa Anii miya
daamaa badaa namaayaa kuwa Anii naisiyaata
Mée Waa miya daamaa badaa maayaa mokoo"
see asigi.

Yesus me "Ikii se kiwisiniyaa bagee kuwa ikii yaato bagee yoka" see aseta menaa

Luk 9:49-50

38 Kuwa kaboo da Yohanes me Yesus asiino,
"Guru, yumakaa mée ena me paa yaabagaapeasi-
ino see naadi A ekaa da kaweepi see kuwa inii
deepe. Waa inii sekaataa see mée se yoka inii
me 'Aa kisee se ukuwaai' see asege" see asigi.
39 Kiya Yesus me asiino, "Waa se taamege-
taamege taai. Mée waa ena me Ni ekaa yiba dimi
nagii-nagii agiyoo ukuwamaata kaama wodoo
wa me pedeo menaa Ni kaa nawegaano ko iyo.
40 Kisee inii mée se wisiniyaa bagee kuwa okoo
inii yaato bagee yoka okoo se taamege-taamege
taai.

41 Anii mikee kisiino ko: Mée me ikii Ebo Kris-
tus sekaataa poono bagee kemaata uwo peenaa
too miya nusi naadi kineeyaa bagee kuwa taa
ma taa daamaa agiyoo ukuwataa to mokoo da
masiitagea, see kuwa mikee kisega" see asigi.

Mée deebaa siyaa bagee yuwa gaamaasi naadi menaa
Mat 18:6-9, Luk 17:1-2

42 Bedaa Yesus me asiino, "Yoga me dimii
masiyaa bagee kuwa Anii mikee nagaayaa bagee
okoo mée waa ena too too miya mée me deebaa
naadi kaama waa pedeo agiyoo ukuwayu ko mee
deebaa sipi mée to yaai. Waa kaakaa da taa ebo
omaa gadeata maakaa piku yiba tamekumiino
daamaa.
43 A me yagaa da me pedeo agiyoo ukuwayu
ko daapeasii. Aa kisee too umiwoo, toowoo
taa see yoo seemaano ko yagaa naayaato taa
see seemaano miya daamaa. Kiya aa yagaa
wiya ma se modeemaayaa see biyaa neraka yiba
katameamaatagi kuwa pedeo.
44 [Kiyoo ko pepese miya se booyaa, biyaa miya
se deeyaa.]
45 A me badoo da me pedeo agiyoo ukuwayu
ko daapeasii. Aa kisee too umiwoo, toowoo
taa see yoo seemaano ko bado naayaato taa
see seemaano miya daamaa. Aa bado wiya ma
neraka biyaa yiba katameamaatagi kuwa pedeo.
46 [Kiyoo ko pepese miya se booyaa, biyaa miya
se deeyaa.]
47 Bedaa a me emaa mee me pedeo agiyoo
ukuwayu ko bigimeepeasii. Aa Ogatamee Wa

9:41 Mat 10:42

too ebo mée eetotaa see yoo seemaano ko emaa
keepa naayaato taa see seemaano miya daamaa.
Kiya aa emaa keepa ekea paaya neraka biyaa
yiba katameamaatagi kuwa pedeo.*
48 Kiyoo ko pepese miya se booyaa, biyaa miya
se deeyaa.
49 Ani me kuwa kisega menaa kuwa ko dega
sigimiyaa mokoo mée uduma kaa miya biyaa
sigimeamaapea.†
50 Dega mee ko daamaa agiyoo kiya dega gii
taa keegoota kaama wodoo kaasee bedaa gii
kiyaayaa? Iyo. Ikii dimi yiba dega agoo see bagee
mokoo daamaa dimii kaa umiwoo, toowoo taai,
bedaa ikii aaemee-emee see dimii kaa umiwoo,
toowoo taai."

10

Api ekeasiino kaa menaa
Mat 19:3-9

---

* **9:47** "A me yagaa, bado, emaa masi kisee agiyoo kuwa me pedeo agiyoo ukuwayu ko daageeta tameai" see mee mena nekeeniino yaato ko yagaa bado se kiya pedeo dimii, pedeo menaa kuwa ekeata kaama too Ogatamee paagoo daba peeyaa, see kuwa gaamaasi naadi ebea-ebea menaa mee. **9:48** Yes 66:24
† **9:49** "Mée uduma kaa biyaa sigimeamaapea" see mee mena nekeeniino yaato ko pedeo bagee yuwa okoo pedeo kaatagea see kuwa too se kiya Yesus yaato bagee yuwa miya mée me okoo wegee-wegee taapea yoka naadi ebea-ebea menaa mee. Mee ko idukaa Yahudi bagee me Ogatamee paagoo ekega-manee see agiyoo kuwa biyaa kaa dega miya ekega-manee seta. Mee mokoo miya Yesus yaato bagee uduma okoo dimi mena daamaa too kisi naadi ekaato Ogatamee paagoo ekegataata kaama ae-wae, gaagaa taapea, see kuwa nekeensi naadi ebea-ebea menaa mee. **9:50** Mat 5:13, Luk 14:34-35

1 Kiyoo kaama Yesus mee peedoota Yordan
dee kaa uwaasii yaato Yudea wee kaa peemaata
kaama mée eebaa Wa paagoo yigimeeiikea.
Wa me okoo mena daamaa topetaa, Wa me
ukuwageeki see see.
2 Kuwa kaboo da Parisi kaa bagee yuwa
noonaa Wa paagoo meemaagea. Yesus me
koopoo see menaa wegasi naadi okoo me Waa
apaadiino, "Api ekeasiino kuwa naa dagu ye, daa
ye? Aa kaasee gaage?" see asegea.
3 Wa me okoo asiino, "Idukaa Musa me ikii
mapea menaa kiseta ya?" see asigi.
4 Okoo me asiino, "Musa me menaa mee ko
kisee: 'Apimee ekeasiino see gaayu ko api ekeasi-
ino kapogee mee keta apimee ebea-maneeta
kaama ekeasiyaa' see menaa da ebeamaata" see
asegea.
5 Yesus me asiino, "Musa me api ekeasiyaa
menaa mee ko ikii dimi pesee, se kitupimaayaa
bagee yuwa kemaata kaama api ekeasiino ko
ekeasiyaa, see menaa ebeamaata.
6 Kiya petamanii mée tomaa ogaataata naa-
goo kaama kisee api ekeasiino menaa mee
taa. Idukaa ebeamaata menaa mee ko kisee:
'Ogatamee me paayogaa ma, api ma ogaataata.
7 Kuwa me kemaata paayogaa gakata waataagi
ma, wabaayo ma kuwa ekeata kaama
8 wa me goeyaa apii to ma ekea bogaa má ena
too too mokoo kiyaa, kisee too umiwoo, toowoo
siyaa' see menaa ebeamaata. Mee kaama wodoo
ekea bogaa dimi ena-ena see se kiya dimi ena too
too see kiyaa.

10:4 Ul 24:1-4, Mat 5:31 **10:6** Kej 1:27, 2:24

9 Kisee kemaata Ogatamee me ena too too
kiyaata agiyoo kuwa mée me aapataga see se
siyaai" see asigi.
10 Peedoota ee yiba pakaanta kaama Wa me
topenaa see bagee yuwa me Wa paagoo "Kuwa
menaa kuwa kaasee, mée asii" see asegea.
11 Wa me okoo asiino, "Paimee me apimee
ekeata kaama apanaa apii goeyu ko waa tobaaka
taakee mée to kiyaa.
12 Bedaa apimee miya wa me pai to ekeata
kaama apanaa bagee ena kaa peeyu ko waa miya
tobaaka taakee apii kiyaa" see asigi.

Yesus me yoga yuwa kaa yagaa yamaata menaa

Mat 19:13-15, Luk 18:15-17

13 Kuwa kaboo da yoga peedi yuwa Yesus
me okoo kaa yagaa daamaa yamaasi naadi Wa
paagoo eemegea. Kiya Wa me topenaa see bagee
yuwa me kuwa bagee yuwa kagoo kaa "Yaai,
kisee se" see asegea.
14 Kiya Yesus me kisee deeta kaama kagoo kaa
Wa me topenaa see bagee yuwa asiino, "Kuwa
yogaa yuwa Ni paagoo daba misi yoka si yawasii.
Okoo kuwa see see yoga me dimii masetaa see
bagee kuwa okoo Ogatamee Wa too ebo mée
eetotaa see yoo epo enaataa eetuyaa bagee yuwa
yoka okoo Ni paagoo daamaa miyaai.
15 Anii mikee kisiino ko: Okoo Ogatamee Wa
too ebo mée eetupi nao naadi kaama yoga me
dimii, yoga me menaa kuwa se masiyaa bagee

10:12 Mat 5:32, Luk 16:18, 1Kor 7:10-11

kuwa ko okoo taa ma taa Ogatamee Wa too ebo
mée eetotaa see yoo se seemiyaayaa" see asigi.
16 Aseta kaama kuwa yoga peedi yuwa
kaa yagaa bokaageeta kaama daamaa agiyoo
yaukuwaaniyaasi naadi okoo kaa yagaa ya-
maatayu.

Kepe yago bagee ena me Yesus apaadeeta menaa
Mat 19:16-26, Luk 18:18-27

17 Yesus mee eta poono see koo taaki too ko
mée ena yiibaga Yesus paagoo kagu maga kaa
sebaata kaama asiino, "Ei, Guru daamaa see
Mée. Anii iminoo miya, iminoo miya kisee too
toowoosi naadi ukuwayaa agiyoo naa maagiyoo
ukuwayaa naa ya?" see asigi.
18 Yesus me asiino, "Aa daamaa see Mée see
menaa mee kaasee kaa nasege? Mikee daamaa
see Mée mee ko Ogatamee Wa too, kaama taa.
19 A me 'Anii maagiyoo ukuwayaa naa ya?'
see nasege mee ko Ogatamee me menaa kuwa
aa miya ipi. Kuwa ko 'Ikii tobaaka se taai,
mée se wugii, oma se masii, kobaakee menaa
si yakobaai, mée deebaa naadi oma si yanaai,
okonaka ebo ekeasii' kisee menaa kuwa aa miya
ipi yoka" see asigi.
20 Mee mée to me asiino, "Kuwa menaa kuwa
uduma anii peedi kaa kaama daamaa ipiipi
deewoo segeeka yoka" see asigi.
21 Yesus me waa maamaa pe-deeta kaama
epa dimii kaa asiino, "A me ukuwaano gaano
pedeo agiyoo ena ma topa. Mee ko a me

10:15 Mat 18:1-3 **10:19** Kel 20:12-16, Ul 5:16-20

agiyoo yuwa uduma pe-doogeeta kaama masiipe
kepee yuwa daba bagee aii manii. Aa kisee
ukuwamaata kaama epoo to wodoo agiyoo yuwa
kaagoo kiyaata kaama kisee too masiwoo siyaa.
A me kepee kuwa uduma wudikomeeta kaama
Ni sekaataa nameei" see asigi.
22 Kiya mee mée to kuwa menaa yeeta kaama
dimi nagimigi. Wa me agiyoo tabaa da eebaa
kemaata dimi gaagaa ebo kaa peegi.
23 Yesus Wa gebo Wa me topenaa see bagee
yuwa iiyaga-yaga naadi kaama asiino, "Kepe
yago bagee kuwa Ogatamee Wa too ebo mée
eetotaa see yoo seemaano ko esee kana" see asigi.
24 Wa me topenaa see bagee yuwa kuwa menaa
yeeta kaama dimi nagimegea. Kiya bedaa Wa me
okoo asiino, "Kepe yago bagee kuwa Ogatamee
Wa too ebo mée eetotaa see yoo seemaano ko
esee kana.
25 Unta wodaa mee abi tokogoo da yibaa taa
mikee pakaa-seomiyaa kiya kepe yago bagee
kuwa Ogatamee Wa too ebo mée eetotaa see yoo
seemaano ko kana" see asigi.
26 Wa me topenaa see bagee yuwa kuwa menaa
da esee dimi nagimaakee kaa asiino, "Kepe yago
bagee kuwa daba daagimaa poono kana kiyu ko
maamee naa daba daagimaa peeyaa naa ya?" see
asegea.
27 Wa me okoo maamaa pe-deeta kaama asiino,
"Mée daba daagimaa poono mee ko mée me
se ukuwamaayaa agiyoo kiya Ogatamee me ko
kisee iyo see taa. Wa me too uduma agiyoo
uduma ukuwamaayaa see Mée yoka" see asigi.

10:21 Luk 12:33

28 Petrus me asiino, "Inii me agiyoo-pagiyoo
uduma ekeata kaama A sekaataa metaake kuwa
Aa mée deege" see asigi.
29 Wa me okoo asiino, "Anii mikee kisiino ko:
Okoo Anii ma, Ni me doometa menaa ma kuwa
kaa okoo me ee, okoo ma kenaa bagee yuwa,
okooto, nagamee, yogaanii yuwa, bugi, kisee
ekeata bagee kuwa
30 okoo eto mee begaa kaa miya okoo me kuwa
ekeata yuwa bedaa apanaa miya esee maamaa
eebaa masegee taapea. Kuwa ko ee yuwa, okoo
ma kenaa bagee yuwa, oko yuwa, yogaanii yuwa,
bugi, kuwa uduma maamaa masiipea. Bedaa
mée me okoo wegee-wegee naadi ae-wae siyaa
agiyoo kuwa miya masiipea. Bedaa kaama mee
begaa kaa miya iminoo miya, iminoo miya kisee
too umiwoo, toowoo taatagea.
31 Kiya eto kiipaa ebo kiyaa bagee mée eebaa
kuwa iminookaa yaato peedi kedaa taatagea,
bedaa eto kiipaa peedi kiyaa bagee mée eebaa
kuwa iminookaa yaato ebo kedaa taatagea" see
asigi.

Yesus me "Anii bogaata" see menaa wedaagoo to ma aseta menaa
Mat 20:17-19, Luk 18:31-34

32 Yesus ma, Wa me topenaa see bagee yuwa
ma Yerusalem magaa kaa peetaaka too Yesus
mee Wa keta, apanaa yuwa uuto. Wa me topenaa
see bagee yuwa dimi gaagaa ebo, apanaa obee-
taakea bagee yuwa okoo miya wedaagea. Wa
me topenaa see bagee gaasi ma wiyaa to okoo

10:31 Mat 20:16, Luk 13:30

too peenaa eepeanta kaama Wa kaa ukuwaaniita
menaa kuwa ase-maneegi, mee ko kisee:
33 "Ikii daamaa nayii. Inii Yerusalem magaa
kaa pakataakea. Pakaamaata kaama wodoo
Mée Yogaa mee imam ebo yuwa ma, Musa me
menaa mée topetaa see bagee yuwa ma okoo
paagoo mée me yaekegatagaapea. Ekegataata
kaama 'Waa bogaano gaano pedeo' see menaa
yadaakumiipea. Kiyoo kaama apanaa tomaa kaa
bagee paagoo yaekegatagaapea.
34 Okoo me Waa wisineekee menaa
wisineapea, dabeedi taaii taapea, pepeaduu
me dakameamoo taapea. Dakameamoo semaata
booyaapea kiya wedaagoo to naagoo aya andoo
pootagi" see asigi.

Yakobus ma, Yohanes ma ekea me idimeta menaa
Mat 20:20-28

35 Kuwa kaboo da Zebedeus me yogaa Yakobus
ma, Yohanes ma wiya Yesus paagoo megea. Ekea
me asiino, "Guru, enaa me kasiinake menaa mee
A me enaa mée yaukuwase naadi mege" see
asegea.
36 Yesus me asiino, "Ekea me kisee mée
yaukuwaano ede see gaayaa agiyoo mee
maagiyoo naa ya?" see asigi.
37 Ekea me asiino, "A me asii-sege ebo mée
eetoowoo siyaa yoo kiyoo enaa A geboo da kaa
mée animaayaai. Ena mee A me dagi yagaa
yaato mée ekeasii, ena mee eka yagaa yaato mée
ekeasii, see kaidimege" see asegea.
38 Yesus me ekea asiino, "Ekea me naidimegea
kuwa dimi ipiipi see gaamagaano taa kaa

naidimegea. Anii boodi abaano gaano pedeo, boodi abaakee uwoo otaawee yiba kaama nuyaa mokoo see see yoka Anii miya naapa mokoo ekea miya nuyaa ye? Bedaa uwo tukumiyaa mokoo Anii ae-wae siyaa agiyoo yiba tukumaapa. Anii kisee tukumaapa mokoo ekea miya tukumiyaa ye?" see asigi.

39 Ekea me asiino, "Mikee, enaa miya kisee ukuwayaa" see asegea. Yesus me asiino, "Mikee, Ani me naapa see see ekea miya naapea, bedaa Anii tukumaapa see see ekea miya tukumaapea, kisee ae-wae taapea.

40 Kiya Ni me dagi yagaa yaato 'Aa', bedaa eka yagaa yaato 'Waa' see asiyaa kuwa Ni me se asiyaa. Neataagi me too kuwa asiitagi bagee yuwa kiyoo ebo tuyaatagi keekee" see asigi.

41 Wa me topenaa see bagee apanaa gaasi yuwa me Yakobus ma, Yohanes ma ekea kaasee menaa idimegea naadi kagoo kegea.

42 Yesus me Wa me topenaa see bagee yuwa "Uduma meei" asigi. Wa me okoo asiino, "Apanaa tomaa kaa bagee yuwa okoo me eboo yuwa gaayu ko dimi mena pesee, okoo anii ebo yoka naadi omaago ma ebo totaa see bagee yuwa, see kuwa ikii miya ipi.

43 Okoo kisee bagee kiya ikii gaayu ko kisee dimii se masii. Ikii yupii ebo kaano see dimii gaayaa bagee kuwa ko ikii yupii daba bagee me agiyoo aii yaukuwaai,

44 bedaa ikii yupii ekaa pege-pege see mée kaano see dimii gaayaa bagee kuwa ko ikii uduma paagoo ikii me kana see agiyoo aii

kiokagee siyaa mée to mee see see kaai.
45 Mée Yogaa mee miya kisee. Anii meta
mee ko 'Ni me agiyoo naukuwaai' see aseekee
mée kaano see naadi se kiya 'Ni me kana see
agiyoo naukuwaai' see yayeekee mée mokoo
kaano see naadi meta. Kuwa ko Anii ekaato
ekegataata mée kaa yaboogiino see naadi meta,
bedaa mée eebaa okoo Ogatamee ma menaa
kuwa yataa kiyaata daba daagimaa peeyaano see
naadi meta" see asigi.

Emaa digiyoo see bagee ena Yesus me emaa daamaa yakiyaata menaa
Mat 20:29-34, Luk 18:35-43

46 Muguu naadi Yesus ma, Wa me topenaa see
bagee yuwa ma Yeriko magaa kaa peemaayu.
Toomuu naadi kaama Yeriko magaa kaa ekeata
apanaa magaa kaa poono see kaboo mée eebaa
okoo sekaataa peegea. Peetaaka too ko eta geboo
da kaa kepe idimetaa see mée ena animaata tupi,
emaa digiyoo see mée ekaa da ko Bartimeus,
Timeus yoopaa mee.
47 Kiyoo topea bagee yuwa me "Nazaret magaa
kaa Mée Yesus mee amoo-segeki" see wegagea
menaa kuwa wa me yeeta kaama ebo menaa-
menaa kaa "Yesus, Daud ma apaa kaa Mée Aa
epa nagaai, epa nagaai" see aseamooki.
48 Kiyoo topea bagee yuwa mée eebaa kagoo
kaa "Aa koogo tooi" asegea kiya waa bedaa
maamaa mena ugigi. "Daud ma apaa kaa Mée,
epa nagaai, epa nagaai" see asigi.

10:44 Mat 23:11, Luk 22:25-27 **10:45** Yoh 10:14-15, Tit 2:14, Ibr 9:28, Why 5:9

49 Yesus mee kiyoo tuguunta kaama "Mee mée
to mena naogaai" see asigi. Mee emaa digiyoo
see mée to mena ogegea. "Ei, dimi se nagimaai,
mena kaogetaaki yoka mani anoogii" see asegea.
50 Wa me tapaato dokaa da beamaata kaama
moga anoogeeta Yesus paagoo peegi.
51 Yesus me waa asiino, "Aa maagiyoo
naidimege?" see asigi naaki "Guru, anii emaa
diino keago see ede" see asigi.
52 Yesus me asiino, "A me mikee nagaano dimii
mee me aa emaa daamaa kege, daba daagimaa
peege" see asigi naaki taka ena emaa awee
keepeata kaama kisee ki Wa sekaataa etaawee
peegi.

11

Mée eebaa me Yesus mee ede ma, ede ma Yerusalem magaa kaa badaa maageeta menaa
Mat 21:1-9, Luk 19:28-38, Yoh 12:12-15

1 Yesus ma, Wa me topenaa see bagee yuwa
ma okoo Yerusalem geboo da kaa magaa wiya
kaa pakaamaayu, Zaitun Kutuu to kaa kiyoo
Betpage see magaa ma, Betania see magaa ma
wiya kaa. Kiyoo pakaamaata kaama Yesus me
Wa me topenaa see bagee mée ekea wiya asiino,
2 "Peedoota nakaayoo doodoo magaa kaa
peemaata kaama keledai wodaa pooduu ena,
mee wodaa da dagii da kaa mée me ani-
maata toodiino taa see wodaa ena ekea diipea.
Mee wodaa ope gokataata kaama Ni paagoo
nadoomeei. 3 'Kaasee ope nagokataagea ya?'
see kisiyaa bagee agoo kepa ko 'Tuhan me

gaano pedeo. Woda mee bedaa nakaayoo badaa
maadoota doomeepea see kasigi' see naasii" see
asigi.
4 Ekea peedoota kaama peemaagea naaki mi-
kee, keledai wodaa poodu ena eta geboo da kaa
ee ena kaa kenee to kaa opeemaata topa.
5 Ope gokataagea kaboo kiyoo topea bagee me
asiino, "Kaasee kaa ope gokataagea ya?" asegea
naaki
6 Yesus me asigi-asigi see asegea. Asegea naadi
"Daamaa, dogaai" see asegea.
7 Keledai wodaa pooduu to doodoota Yesus
paagoo eemegea. Okoo me tapaato dokaa yuwa
mee keledai wodaa dagii da kaa sekeetaata
kaama Yesus mee wodaa dagii da kaa animaayu.
8 Yerusalem magaa kaa peegee see etaawee
mée eebaa okoo me tapaato dokaa yuwa beagee
naadi etaawee daamaa yasekeepegeekea, mée
noonaa me piya ukuu yuwa taageeta kaama
etaawee daamaa yamagapegeekea.
9 Okoo keta peetaakea bagee yuwa ma, uuto
peetaakea bagee yuwa ma kuwa ebo menaa-
menaa kaa "Hosana, Tuhan ekaa yadoopi Mée
mee migi yoka niiyaapaagee taai!
10 Idukaa Daud mee ebo mée eetoogee seta see
see eto miya inii paagoo ebo mée eetoowoo taapi
Mée mee magiyaage! Hosana, Asii-sege see Mée
mee niiyaapaagee taai!" see wegapegeekea.
11 Yesus Waa Yerusalem magaa kaa pakaa-
maata kaama peedoota Ogatamee me ee kaa
kiyoo peemaata deenaa, peenaa naadi kaama
uwaapeasega yoka Wa me topenaa see bagee

11:9 Mzm 118:26

yuwa ma epo enaataa Betania magaa kaa peegea.

Yesus me ara piya wodoo to kaa pedeo menaa yadootaata menaa
Mat 21:18-19

12 Betania magaa kaa omegeeta kaama tokoma
mee da Yesus mee pakadoota Yerusalem magaa
kaa eta mana kaa naano agiyoo naadi kaa.
13 Deamaagi too ko ara see piya wodo ena
kiyoo agoo. Poo agoo ye, taa ye naadi peedoota
piya manii da kaa peemaata kaama deeyaa naaki
poo ota peedi ena ma ekaano taa. Ara piya poo
ekaano uwaa kaa pakaamagaano taa kaboo yoka
iye too agoo.
14 Wa me mee piya wodoo to asigi menaa ko
"Eto kaama wodoo poo ota ena ma se ekaape,
a me poo yuwa kuwa mée me se kanaapea" see
asigi. Wa me topenaa see bagee yuwa miya kuwa
menaa yeegea.

Yesus me kepe masetaa see bagee yuwa Ogatamee me ee kaa kaama abagaapeata menaa
Mat 21:12-13, Luk 19:45-48, Yoh 2:13-16

15 Okoo Yerusalem magaa kaa pakaamaata
kaama Yesus mee peedoota Ogatamee me ee kaa
peemaata kaama ee geboo da kaa kiyoo agiyoo
pe-doogee taa see bagee uduma abagakomeeyu.
Kepe aapeka taa see bagee yuwa ma, poodee see
bedoo pe-doogee taa see bagee yuwa ma okoo me
keagee yuwa yagepeepi-paapi semaata eke.
16 Okoo me kisee agiyoo kuwa ena ma
Ogatamee me ee geboo da taa kitaa se dogaai
naadi omaago ma asigi.

17 Wa me okoo tupiyaa menaa asiino,
"Ogatamee me ebeamaata menaa ena mee
ko kisee: 'Ni me ee mee ko mée tomaa-tomaa
uduma sembahyang taa see ee see ekaa weewoo
taapea' see menaa ebeamaata, se maa? Kiya
ikii me ko oma masetaa see bagee totaa see yoo
mokoo yakiyaagea" see asigi.
18 Imam bagee me eboo yuwa ma, Musa me
menaa mée topetaa see bagee yuwa ma okoo
Yesus me ukuwapi-ukuwapi yuwa yeeta kaama
Waa patamaano see dimii agoo kegea. Kiya mée
eebaa Wa me topeta menaa kuwa ebo nao naadi
dimi nagimegea kuwa me kuwa ebo-ebo yuwa
me Yesus wedaagea. "Waa kaasee wogeekee,
kaasee patamaakee" see menaa aawegaakea.
19 Uwaataa da ayayaa takiinega see kaboo
Yesus ma, Wa me topenaa see bagee yuwa ma
mee kota magaa mee ekeata gebo kaa magaa ena
kaa peegea.

Ara piya wodoo to mee wii keta menaa
Mat 21:20-22

20 Tokoma mee da pedeo tokomaa Yesus ma,
Wa me topenaa see bagee yuwa ma eta peetaaka
too deeyaa naaki mee ara piya wodoo to mee
mani kaa kaama uduma wii keepeasega.
21 Petrus me nekeenta kaama Yesus asiino,
"Guru, mee ara piya wodoo to mee deede. A
me pedeo kisi naadi menaa aseme mee me wii
keepeasega" see asigi.
22 Yesus me okoo asiino, "Ogatamee mee mikee
gaai.

11:17 Yes 56:7, Yer 7:11

23 Anii mikee kisiino ko: Mée waa ena me
waa dimi wiya taa kaa 'Mee maga bagoo to mee
bikimedoota maakaa piku yiba tamekumii' see
asiyu ko kiyoo tamekomeeyaa. Wa me 'Ni me
wegaga menaa mee mikee ukuwaaniipa ii' see
gaapi ko daamaa yaukuwaaniyaayaa.
24 Kisee kemaata Ani me kisiino ko: Ikii me
sembahyang menaa kaa idimiyaa agiyoo kuwa
'Ni kaa naukuwaaniyaagi ii' see gaai, ikii kaa
daamaa kiukuwaaniyaapi.
25 Ikii yiinaageeta sembahyang taa see kaboo
ikii apanaa bagee ena ma mena agoo kiyu ko
epa yaekeasii. Epoo to wodoo Ikiitaagi me miya
ikii me pedeo yuwa epa kiekeasi naadi mée me
pedeo yuwa epa yaekeasii.
26 [Kiya ikii me okoo me pedeo yuwa epa si
yaekeasiyu ko epoo to wodoo Ikiitaagi me miya
ikii me pedeo yuwa epa se kiekeasiipi]" see asigi.

Yesus me ukuwanaa seta agiyoo kuwa 'Maamee me Aa kaseta kaama ukuwanaa segeeke?' naadi aseta menaa

Mat 21:23-27, Luk 20:1-8

27 Yesus ma, Wa me topenaa see bagee yuwa
ma peedoota Yerusalem magaa kaa peemaata
kaama Ogatamee me ee geboo da taa peenaaka
too ko imam ebo yuwa ma, Musa me menaa mée
topetaa see bagee yuwa ma, Yahudi kaa ebo-ebo
yuwa ma okoo Wa paagoo meemaagea.
28 Okoo me asiino, "Yaai, A me ukuwanaa
see agiyoo kuwa ko maamee me 'Aa kisee
naukuwaai' see kaseta kaama ukuwanaa

11:23 Mat 17:20, Yoh 14:12-14 **11:26** Mat 18:21-35, Kol 3:12-13

segeeke? Maamee me Aa ebo kaekeata kaama
ukuwanaa segeeke?" see asegea.
29 Yesus me asiino, "Ani me miya ikii kiapaadee
taanaka. Ikii me miya Anii mena daamaa
nasegea kepa ko ikii me 'Maamee me kaseta
kaama A me kisee agiyoo ukuwanaa segeeke?'
see naapaadeekea menaa mee Anii miya daamaa
kisiipa.
30 Ni me kiapaadee see menaa mee ko kisee:
Uwo mée yatukumeta mée Yohanes mee gaayu
ko wa paagoo 'A me mée yuwa uwo natukumaai'
see menaa kuwa maamee me aseta menaa naa
ya? Epoo to wodoo kaama Ogatamee me aseta
menaa da ye? Aii mée me aseta menaa da ye?
Kaasee? Nasii" see asigi.
31 Okoo too koogo aawegaa taano, "Yaai, inii
Waa kaasee menaa asiipea? Inii me 'Epoo to
wodoo kaama Ogatamee me aseta menaa yoka'
see asiyu ko Yesus me mée asiipi menaa ko
'Mikee yoka ikii kaasee kaa Yohanes me weganaa
seta menaa kuwa mikee nao see gaano taa ya?'
see mée asiipi.
32 Bedaa inii me 'Ogatamee me Yohanes aseta
menaa se, aii bagee me aseta menaa' see asiino
miya iyo" see aawegaakea. Okoo me kisee
aawegaakea menaa kuwa ko okoo me mée yuwa
me "Yohanes mee nabi bagee eboo yoka ikii
kaasee kisee pedeo menaa wa kaa yawegagea
ya?" see mée asiipea yaai naadi aawegaakea
menaa kuwa.
33 Okoo me kuwa menaa aawegaa semaata
kaama Yesus asiino, "Yohanes paagoo maamee
me aseta menaa see kuwa inii ewo keekee" see

asegea. Yesus me asiino, "Ikii me daamaa nasiino taa yoka Ani me miya ikii me 'Maamee me Aa kaseta kaama A me kisee agiyoo ukuwanaa segeeke?' see nasegea menaa kuwa se kisiipa" see asigi.

12

Bugi epoo mée kaa ebea-ebea menaa
Mat 21:33-46, Luk 20:9-19

1 Yesus me ebea-ebea menaa kaa okoo asiino, "Bugi epoo mée anggur poo bugii ena yaatayu. Yaataata kaama wagee uduma aanakitayu. Mee bugii kaa oma ena, ebo omaa masegeeta oma togaawee anggur poo tagimemaata uwo yuwa kitaa isisi naadi denemaata eke, bedaa bugii da diitoo taa see ee miya maatayu. Maataata kaama apanaa bagee me bugi nayaagee segeesi naadi yaekeata kaama apanaa magaa kaa peegi.
2 Maamaa omegee naadi kaama kuwa poo yuwa kapoo kega kaboo bugi epoo mée me wa paagoo agiyoo yaokagee see bagee ena asiino, 'Aa peedoota ni me bugii nayaagee see bagee yuwa paagoo ni me see yuwa namasigii' see asigi. Peedoota bugi kaa peemaagi naaki
3 bugi yayaagee see bagee yuwa me waa peneata kaama aii dakamegea. Okoo me bugi epoo mée me see yuwa se manegea naadi bedaa metaki peegi.
4 Mee asii kaawaa ena ma wa me agiyoo yaokagee see bagee ena ma peeyaagi kiya bedaa okoo

12:1 Yes 5:1-2

me kisee mumoo to kaa dakamegea, badeekee
menaa badegea.
5 Bedaa wa me agiyoo yaokagee see bagee
ena ma peeyaagi kiya okoo me waa wogeep-
easegea. Kisee wa me apanaa bagee miya
peeyaabuu segeeki kiya okoo me mée noonaa aii
dakamegea, noonaa wogeepeasegea.
6 Kaama too bugi epoo mée wa paagoo mée
ena too too tupi, wayoopaa mee. Wa me gaano,
'Niyoopaa yoka Wa me menaa kuwa okoo me
daamaa yayiipea' see gaata kaama 'Pooi' asigi.
7 Kiya okoo me waa migi see deeta kaama
koogo aawegaa taano, 'Mee ko yogamee.
Nagamee me bugii da mee yogamee me masiitagi
yoka niiwogeepeasii, wa me bugii da inii
takeasiino ke' see aawegaakea.
8 Waa meemaata kaama okoo me waa peneata
patamegea. Patamemaata kaama bootaa da
wagee amoo yaato tameeyamaagea, see koo seta"
see asigi.*
9 Bedaa Yesus me asiino, "Mee bugi epoo mée
me maagiyoo ukuwaapi? Waa meemaata kaama
kuwa wa me bugii yayaagee see bagee yuwa
pedeo kiyaapi. Pedeo kiyaata kaama mee bugii
da apanaa bagee me daamaa nayagageesi naadi
yaekeasiipi.
10 Ogatamee me ebeamaata menaa ena mee

12:8 Ibr 13:11-13 * **12:8** Mee ebea-ebea menaa mee nekeeni-
ino yaato ko kisee: Bugi epoo mée mee ko Ogatamee ebea-ebea.
Bugi epoo mée me see yuwa namasegeesi naadi peeyaagi bagee
kuwa ko nabi bagee ebea-ebea. Bugi yayaagee see bagee kuwa
ko Israel kaa ebo-ebo yuwa ebea-ebea. Bugi epoo mée yoopaa
mee ko Yesus ebea-ebea.

daamaa nekeenii. Mee ko kisee:
'Oma ee maataa see bagee yuwa me be kaa
wisintaata tameepeata omaa mee ko
TUHAN me masegeeta kaama tuku omaa to
mee daamaa pee-yaekeata.
11 Ekeata kaama inii me TUHAN, kiiboo nao
naadi yaapaagee seta' *Mzm 118:22-23*
see ebeamaata menaa kuwa ikii diino taa, ewo
ye?" see asigi.†
12 Yahudi kaa ebo-ebo yuwa me kuwa ebea-
ebea menaa yuwa yeemaata kaama okoo 'Wa
me inii mée gaataata kaama mée asigi menaa
ii' see kuwa nekeenegea. Kagoo kaa Yesus pe-
neasiino see dimii agoo kiya mée yuwa me mée
kagoo kaapea yoka naadi Waa peneasiino kuwa
wedaagea. Kisee gaata kaama Waa yaekeata
peegea.

Pajak kepee edaano kuwa edaakee daamaa ye, pedeo ye naadi apaadeeta menaa
Mat 22:15-22, Luk 20:20-26

13 Kuwa kaboo da Yahudi kaa ebo-ebo yuwa me
Yesus mee koopoo see menaa wegasi naadi Parisi
kaa bagee noonaa ma, Herodes yaato bagee
noonaa ma kuwa wiginegeeta kaama "Yesus
paagoo pooi" asegea.
14 Okoo Wa paagoo peemaata kaama asiino,
"Aa ko dimi topoo see Mée to ii see kagaage, be-
daa Ogatamee me etaa yaato menaa mée tupiino
kuwa miya A me daamaa topoo see menaa kaa

† **12:11** Bugi epoo mée yoopaa patameepeata see see kuwa ee maataa see bagee me miya mee tuku omaa to mee be kaa tameepeata. Mee omaa mee ko Yesus ebea-ebea.

too mée topetaa see Mée to ii kagaage. A me
mée tupiino kuwa mée me kakagoo kiyaa miya
mée tupiino too, bedaa ebo bagee me menaa
miya Aa weda taa kaa mikee menaa too topenaa
segeeke kuwa inii kaipi yoka inii kaapaadee see
menaa ena agoo. Mee ko inii pajak kepee Kaisar
maniino kuwa dagu ye, taa ye? Waa maneekee
daamaa ye, pedeo ye? Aa kaasee gaage?" see
asegea.
15 Kiya Yesus me okoo me daamaa poga-
poga dimii mee yadeemaata kaama asiino, "Yaai,
kaasee ikii me Anii nadeebaa taano see naadi
nasegea menaa naa ya? Pose kepee ena
nadoomeei, diinaka yoka" see asigi.
16 Doomaagea kaboo Yesus me asiino, "Mee
kepee mee kaa maamee ebeyumaa da, maamee
ekaa da ebeamaata naa ya?" asigi naaki "Kaisar
mee" asegea.
17 Yesus me asiino, "Kisee gaayu ko Kaisar
maniino agiyoo yuwa kuwa Kaisar manii, bedaa
Ogatamee maniino agiyoo yuwa kuwa Ogatamee
manii" see asigi. Wa me asigi menaa da okoo
dimi nagimegea.

Boota bagee kuwa aya andoo pootagea ye, taa ye naadi apaadeeta menaa
Mat 22:23-33, Luk 20:27-40

18 Kuwa kaboo da Saduki kaa bagee mée
noonaa Yesus paagoo meemaagea. Okoo me
wegawoo see menaa ena mee ko kisee: "Mée
booyaa kuwa ko umina bogaakee, aya se andoo
peeyaa" see menaa wegawoo see. Okoo me Yesus
asiino,

12:18 Kis 23:8

19 "Ei, Guru. Musa me ebeamaata menaa ena
mee ko kisee: 'Mée ena yoga taa kaa booyu
ko waa ma kenagaa ena me mee api miyaa da
goeano gaano pedeo. Petamanii booyaa mée me
yoga yakabayaa mokoo yakabasi yoka tuyaa mée
me mee apii goeai' see ebeamaata.
20 Kisee ebeamaata yoka mena ena kasiinake,
mee ko kisee: Okoo kenaa bagee okoo petoo.
Yagamee yagaaboo to api ena goegi. Waa yoga
taa kaboo boogi.
21 Mee api miyaa da ipuugamee me goegi
kiya waa miya yoga taa kaboo boogi. Bedaa
mabeimee miya kisee.
22 Kisee too petaagoo to amaadii to kaa too.
Kaama too apii to miya booga.
23 Eto inii kaapaadee taano ko kisee: Boota
bagee mikee aya andoo peeyu ko iminookaa
mée aya andoo peeyaa naagoo kuwa okoo kenaa
bagee petoo to kuwa mee apii to too goeta yoka
kamee me apii kaata naa ya?" see asegea.
24 Yesus me asiino, "Ikii ewo kaa naa-
paadeekea. Ikii Ogatamee me ebeamaata menaa
miya ewo, Wa me pesee kuwa miya se nekee-
negea.
25 Kuwa ko Ogatamee me boota bagee yuwa
aya andoo peeyaabuu taatagi naagoo api goeano
miya taa, api mée maniino miya taa. Okoo epoo
to wodoo malaikat bagee mokoo kaatagea.
26 Boota bagee aya andoo peeyaa ii see ne-
keeniino menaa kuwa gaayu ko idukaa Musa me
menaa yiba topa, see kuwa ikii diino taa, ewo ye?
Mee ko Ogatamee me katu see piya ena yibaa taa

12:19 Ul 25:5-6

kaama Musa paagoo aseta menaa ko kisee: 'Anii
ko Abraham me Eboo, Isak me Eboo, Yakub me
Eboo Ogatamee mee' see aseta.
27 Ogatamee Waa okoo me Eboo see wegayu ko
umina boota bagee kuwa kaa kisee se wegayaa,
aya tuyaa bagee yuwa kuwa kaa too see we-
gayaa.‡ Kisee kemaata ikii me mée tomaa umina
bogaakee, aya se andoo peeyaa see wegayaa
menaa kuwa mikee see taa" see asigi.

Mena tukuu to mee kamee naadi apaadeeta menaa
Mat 22:34-40, Luk 10:25-28

28 Kuwa Saduki kaa bagee yuwa Yesus ma
mena aawegaakea kaboo da Musa me menaa
mée topetaa see mée ena migi. Yesus mee dimi
ipi kaa mena wegagi ii see deeta kaama wa me
Yesus asiino, "Musa me ebeamaata menaa yiba
ebo menaa, mena tukuu to mee kamee naa ya?"
see asigi.
29 Yesus me asiino, "Mena tukuu to mee ko
kisee: 'Ikii Israel bagee yuwa nayeeweei. Inii me
Eboo TUHAN Ogatamee mee ko TUHAN ena too
too.
30 A me Eboo TUHAN Ogatamee mee dimi
menaa da uduma me esee ou gaai, bedaa a me
gaayaa dimii yuwa ma, a me pesee da ma kuwa

12:26 Kel 3:6 ‡ **12:27** "Umina boota bagee kuwa kaa kisee se wegayaa" see menaa mee ko Abraham ma, Isak ma, Yakub ma okoo boota kaama wodoo aya toono taa naaki Ogatamee mee okoo me Eboo se kiyaa, Waa ebo se ekee siyaa yoka okoo boota kaama aya topea ii see kuwa nekeeniyaa. Kisee kemaata mée tomaa boota kaama aya andoo peeyaa ii see kuwa miya nekeeniyaa.

uduma me miya Waa esee epa kaai' see menaa mee.
31 Bedaa wiyaagoo to menaa ko kisee: 'Aa
ekaato miya epa kiyaa see see apanaa bagee
miya epa kaai' see menaa mee. Kuwa menaa
wiya kuwa esee ebo, kuwa asii eboo see menaa
ena ma taa" see asigi.§
32 Mee Musa me menaa mée topetaa see mée
to me Yesus asiino, "Guru, A me wegage kuwa
mikee menaa. Ogatamee mee ena too too, Waa
see see bagee ena ma taa, Wa too.
33 Mikee, inii dimi menaa da uduma me Waa
esee ou gaano ma, bedaa inii me pesee da ma,
inii me gaayaa dimii yuwa ma kuwa uduma
me miya Waa esee epa kaano kuwa esee ebo
menaa. Bedaa inii ekaato miya epa kiyaa see see
apanaa bagee miya epa kaano mee miya mikee
ebo menaa. Kuwa tuku menaa wiya kuwa esee
ebo, Ogatamee paagoo biyaa kaa yuweepeasiyaa
agiyoo yuwa ma, apanaa Wa paagoo ekega-
manee siyaa agiyoo yuwa ma kuwa uduma
peedi" see asigi.
34 Yesus me mee mée to me asigi menaa kuwa
daamaa ipi kaa wegagi yoka naadi asiino, "Aa
ko Ogatamee Wa too ebo totaa see yoo seemeta

12:30 Ul 6:4-5 § **12:31** "Apanaa bagee miya epa kaai" see menaa mee ko idukaa Ibrani menaa kaa "A gebo kaa bagee epa kaai" see ebeamaata. Gebo kaa bagee see wegayu ko Israel bagee apanaa yuwa. Kiya Yesus me topeta menaa kuwa gaayu ko Israel bagee yuwa too se kiya apanaa tomaa kaa bagee miya, aa ma yape kiyaa bagee kuwa miya okoo uduma aa ekaato daamaa deewooke mee see see okoo miya epa kaa daamaa agiyoo yaukuwaai naadi wegata menaa mee. **12:31** Im 19:18 **12:33** Hos 6:6

kaama epo eetuyaa see mée to kaano see koo taake" see asigi. Mee kaama wodoo mée me Waa apaadee taano wedaagea.

Yesus me "Ebo Kristus mee kaasee Daud me asii-kaba-kaba seta bagee ena kiyaa?" see aseta menaa
Mat 22:41-46, Luk 20:41-44

35 Yesus mee Ogatamee me ee kaa mena tupitaaki too Wa me asiino, "Mée me wegaano, 'Idukaa kaama wegawoo seta Mée Ebo Kristus mee ko Daud me asii-kaba-kaba seta bagee ena kaatagi' see menaa wegayaa kiya kuwa kaasee?
36 Idukaa Daud mee Roh Kudus wa yiba esee-awigi naadi kaama wa me wegata menaa ena mee ko kisee:

'TUHAN me ni epoo Mée Tuhan mee paagoo asiino,
"Aa Ni me dagi yagaa yaato animagaai, kisee too

Aa ma yape kiyaa bagee yuwa kuwa Ani me daba, peedi
kaekeata A me badoo da miyoo taa kaekeasi-ita" see aseta' see menaa wegata. *Mzm 110:1*
37 Daud me Ebo Kristus mee ko 'Ni epoo Mée Tuhan mee' see wegata yoka Ebo Kristus mee kaasee Daud me asii-kaba-kaba seta bagee ena

kiyaa?" see asigi.* Yesus me topeta menaa kuwa okoo mée eebaa esee ede ma yiitookea.

Ebo poga-poga see bagee kuwa gaai naadi menaa
Mat 23:5-7, Luk 20:45-47

38 Yesus me topeta menaa ena ma kisee: "Musa me menaa mée topetaa see bagee kuwa okoo me mée me anii ebo naekeasiino too ede see gaayaa bagee yoka gaai. Okoo togoo dokaa maatagaa naadi peenaa-paanaa taa see too ede, mée kutuu taa see yoo okoo peenaa siyaa kaboo 'Epao, inii me eboo' see naapaagee taano miya ede.
39 Bedaa okoo sembahyang segee see ee yiba mée me nadeesi naadi ebo bagee me animaayu taa see yoo too animagaano miya ede, ebo naagoo naano agiyoo nuyaa yoo miya ebo bagee me animaayu taa see yoo kiyoo too okoo animagaano miya ede.
40 Okoo ko api miyaa yuwa deebaa naadi kaama okoo me ee yuwa oma yatakimiyaa see bagee. Okoo mée me naapaageesi naadi sembahyang menaa yuwa togoo kaa too asetaa see bagee yuwa. Okoo me kisee too ukuwagee see bagee yuwa yoka okoo esee pedeo kaatagea" see asigi.

---

* **12:37** Yahudi bagee me menaa ko 'Ebo Kristus mee kabata kaama ebo tootagi' see menaa kuwa wegawoo seta kiya kisee se. Idukaa Yesus kabaano taa miyoo Daud me Waa Tuhan see ekaa weeta kemaata Waa idukaa miya tota, Waa Ogatamee Yoopaa ii see kuwa nekeensi naadi aseta menaa. Waa mée me kabata yogaa naaki Daud me Waa Tuhan see ekaa mee se weeyaa.

Api miyaa ena wa me kepee uduma Ogatamee kaa yaekegataata menaa
Luk 21:1-4

41 Yesus mee Ogatamee me ee kaa kepe awegee see yoo doodoo animaata diitoo siyaa naaki mée yuwa me kepe awegee see yoo kepe aweeii taakea, kepe yago bagee yuwa miya kepe eebaa awetaakea.
42 Kuwa kaboo da daba see api miyaa ena me pose kepee wiya, esee peedi see kepee awetaaga.
43 Yesus me Wa me topenaa see bagee yuwa "Meei" asigi. Wa me okoo asiino, "Anii mikee kisiino ko: Mee daba see api miyaa da wa me kepe awegee see yoo awetaaga kepee wiya kuwa ko kepe peedi kiya peedi se, apanaa bagee okoo me awegea kepee kuwa asii eboo.
44 Kuwa kepe yago bagee kuwa okoo me koga kepee yuwa awegea kiya mee apii miyaa da wa me gaano pedeo agiyoo edaano see kepee yuwa uduma ki awetaaga kuwa me mikee esee ebo kepee mokoo awetaaga" see asigi.

Yesus me "Wodopasi yaato kisee ukuwaaniita, kisee ukuwaandaa taata" see aseta menaa

13

Pasal 13

Yesus me "Ogatamee me ee mee pedeo kaata" see aseta menaa
Mat 24:1-2, Luk 21:5-6

1 Yesus mee Ogatamee me ee kaa kaama peetaaka too ko Wa me topenaa see bagee ena me Waa asiino, "Guru, deede. Ogatamee me ee

ma, gebo kaa ee yuwa ma kuwa diino esee ebo,
oma ee magaano esee daamaa yaai" see asigi.
2 Yesus me waa asiino, "Kuwa a me deetaake
ee kuwa diino esee daamaa, se maa? Kiya
epeekaa kuwa uduma kabaapi-paapi taatagea,
oma ena ma wa me mokataata yoo kaama kisee
se ekeasiitagea, uduma pogadaa taata" see asigi.

Yesus peeta kaama bedaa wiyaagoo meeno taa kaboo ukuwaandaa taata menaa
Mat 24:3-14, Luk 21:7-19

3 Kiyoo kaama Yesus mee Zaitun Kutuu to kaa
Ogatamee me ee doodoo animaata toomuu taaki
too ko Petrus ma, Yakobus ma, Yohanes ma,
Andreas ma okoo too peedoota Yesus paagoo
asiino,
4 "A me kuwa yumakaa mée eewegape menaa
kuwa maadee moga ukuwaaniita naa ya? Kuwa
agiyoo ukuwaaniino see kooka ii see nekeeniyaa
agiyoo kuwa maagiyoo ukuwaandaa taata naa
ya? Mée asii" see asegea.
5 Wa me asiino, "Mée deebaa see bagee agoo
kaata yoka daamaa nekeenii.
6 Anii poga-poga see bagee mée eebaa mee-
tagea. Okoo me Ani ekaa naweakee kaa 'Anii ko
Waa yoka' see menaa weganaa naadi mée eebaa
deebaa siwoo taapea.
7 Kuwa kaboo da taa ko ikii yape menaa
ekaapa magaa kaa kaama miya yiipea, beesekaa
magaa kaa kaama miya yiipea kiya se wedaai.
Kuwa uduma mikee agoo kedaa siwoo taata kiya
wodopasi naagoo se.
8 Mée tomaa-tomaa yape aawogee senaa taa-
pea. Amokiyoo magaa kaa bagee me yamokiyoo

magaa kaa bagee ma yape aawogee taatagea. Kiyoo-kiyoo naano agiyoo taa uwaa miya medaa taata, maga pigii miya medaa taata. Kisee yaai-yaai agiyoo yuwa eebaa kedaa taata kiya kuwa uduma petamanii ukuwaandaa taata yuwa too, api me yoga kabaano see naadi boodi meege-meege siyaa mokoo.

9 Ikii kibe kiyaa bagee agoo kaata yoka gaai, nekeenii. Okoo me ikii yagaa kipeneata kaama mena pekataa see bagee yuwa paagoo kido-geamoo taatagea, sembahyang segee see ee yuwa yiba miya pepeaduu me kidakamaatagea. Ikii Ni yaato bagee kemaata magaa da kaa ebo tookee bagee yuwa paagoo kiipootagea. Kisee ikii kiipeeyaa kaboo Ni me menaa okoo paagoo daamaa eewegaai.

10 Kiya wodopasi kaano taa kaboo kuwa etokaa daamaa menaa kuwa mée tomaa-tomaa uduma paagoo eewegaanaa taano mee keta ukuwaano gaano pedeo.

11 Okoo me ikii kipeneata kiipeeyaa kaboo 'Anii kaasee menaa wegaapa, kaasee menaa wegaapa?' see dimii kuwa se abaai. Ikii mena wegaano kaboo 'Kisee wegaai, kisee wegaai' see dimii kuwa ikii daamaa ipi kaapea. Ikii me wegaapea menaa kuwa ikii me wegaapea se kiya Roh Kudus me ikii kisi-manee taapi yoka se gaagaa taai.

12 Bedaa kuwa kaboo da taa miya kisee ukuwaaniita: Ekea kenaaya kiya ena mee wugi-maasi naadi ekegatagaatagi, nagamee me wa me yogaa to ekegatagaatagi, bedaa yogaanii yuwa me okonaka wugimaasi naadi ekegatagaatagea.

13 Ikii Ni yaato bagee kemaata mée uduma kibe
kaatagea kiya ikii makii taa, kisee too wodopasi
yaato toowoo siyaa bagee kuwa daba daagimaa
pootagea."

"Ae-wae siyaa agiyoo yuwa ma, Ebo Kristus poga-poga bagee yuwa ma kuwa agoo kaata" see aseta menaa
Mat 24:15-28, Luk 21:20-24

14 "Esee pedeo see agiyoo eboo ena waa toono
daa see yoo kiyoo yiinaageeta totaaki see kuwa
ikii diitagea. (Ikii eto kiipaa mee kapogee mee
deetaakea bagee daamaa nekeenii.) Ikii me waa
kisee kiyoo totaaki see deeta kaama Yudea wee
kaa toogee see bagee kuwa moga oodoota kuye
kaa pakadaa taai.
15 Yoo da kaa tuyaa bagee yuwa ee yiba agiyoo
se masii, se gaata oogaai.
16 Bugi kaa tuyaa bagee yuwa miya doka, kisee
ou agiyoo kuwa ee kaa pakaa-maseekee se.
17 Kisee yaai-yaai oodaa naadi kaama kadapoo
yago apii yuwa ma, yoga baayee yiba kepaa apii
yuwa ma kuwa sooi, yaai.
18 Kuwa yaai-yaai see agiyoo ukuwaandaa
taata kuwa gemoo see uwaa kega kaboo se
ukuwaandaasi naadi sembahyang taai.
19 Kuwa ukuwaandaa taata agiyoo kuwa ko
apanaa agiyoo, yaai-yaai ebo, petamanii epoo
to, magaa to ogaataata yoo kaama eto too miya
ukuwaaniino taa agiyoo yuwa, bedaa kuwa
wodoo taa epeekaa yaato miya kaagaa ena ma
se ukuwaaniita agiyoo.

13:14 Dan 9:27, 2Tes 2:3-4 **13:15** Luk 17:31-32

20 Ogatamee me Wa me wiginta bagee yuwa
epa nao naadi kuwa yaai-yaai, gaagaa siyaa
agiyoo kuwa mani yataa kiyaatagi. Maamaa
kisee too naaki mée ena ma se tuyaa.
21 Kuwa kaboo da mée me 'Deede, Ebo Kristus
mee nakaayoo tupi' see kisiyu ko emaa se wugii,
bedaa okoo me 'Deede, Waa amokiyoo tupi' see
kisiyaa miya wisintayu.
22 Ebo Kristus poga-poga bagee ma, nabi poga-
poga bagee ma kuwa agoo kaatagea yoka okoo
wisintagaai. Mée deebaa taano see naadi dimi
nagii-nagii agiyoo ukuwaaii taatagea. Ogatamee
me wiginta bagee yuwa miya deebaa sedee taano
see kiya iyo, se deebaa semaayaa.
23 Ipiipi dii. Kuwa agiyoo uduma ukuwaandaa
taano taa da kaa Ani me kisi-maneega yoka
daamaa nekeenii."

Yesus meetagi naagoo ukuwaandaa taata menaa
Mat 24:29-36, Luk 21:25-33

24 "Kuwa yaai-yaai, ebo gaagaa uwaa kuwa
omekomeeta wodoo taa kisee ki kenoo to digiyoo
aatakii taata, agoo to mee miya se wikiiniita,
25 okadee yuwa epoo to kaa kaama kigimedaa
taata, bedaa epoo to kaa pesee agiyoo yuwa miya
maki-makaa naadi wodeda-peeda sedaa taata.
26 Kuwa kaboo da Mée Yogaa mee sinu uwaa da
yibaa taa migi see kuwa diitagea. Waa pesee,
Waa asii-sege, Wa disii to esee ebo see diitagea.
27 Wa me malaikat bagee yuwa 'Pooi' asiyaa
naaki peedoota maga otoo to kaa kaama kisee

13:25 Yes 13:10, Why 6:12-13 **13:26** Dan 7:13

too maga otoo to kaa too peenaa naadi Wa me
daamaa wiginta bagee yuwa uduma enaataa
yakutumeeii senaa taatagea.
28 Eto ko ebea-ebea menaa ena yeeweei. Ara
piyaa mee kagoo da iye mugumedaa naadi iye
taki kega gaayu ko mikee, poo ekaano see kooka
ii see kuwa ikii nekeeniyaa.
29 Mee mokoo miya kuwa kisega menaa yuwa
ukuwaandaa taaka see kuwa ikii deeyu ko
monaa da mee katu, ukuwaaniino see kooka ii
see kuwa ikii nekeeniitagea.
30 Anii mikee kisiino ko: Kuwa ukuwaandaa
taata agiyoo kuwa uduma eto mee begaa kaa
bagee yuwa bogaano taa da kaa diitagea.
31 Epoo to ma, magaa to ma kuwa taa kaata kiya
Ni me menaa mee se taa kaata, kisee too iminoo
miya, iminoo miya toota."

Monaa da mee ewo yoka daamaa diitoo taai naadi menaa

32 "Monaa da mee ko mee naagoo, mee jam kaa
see kuwa mée ena ma ewo. Malaikat bagee miya
ewo, Ogatamee Yoopaa miya ewo, Nagamee Wa
too ipi.
33 Mona naagoo ko ikii ewo yoka ipiipi see
diitoo siwoo taai.
34 Mee naagoo diitoo siwoo siyaa bagee kuwa
ebea-ebea menaa ena mee ko kisee: Mée ena
waa beesekaa magaa kaa poono taa kaboo wa
me agiyoo yaokagee see bagee yuwa mée waa
ena kisee agiyoo naokageesi naadi yaekeasigi,
mée waa ena kisee agiyoo naokageesi naadi
yaekeasigi. Bedaa kenee to kaa diitoo taa see

mée to miya 'Aa ipiipi nadiitoo siwoo taai' see asigi, see ebea-ebea menaa mee.
35 Mee see see ikii miya ipiipi see diitoo siwoo taai. Ee epoo Mée Waa meetagi naagoo ikii ewo. Uwaataa yee, daatooyiba yupigapi yee, pe-aweeniino taa see kaboo yee, esee pedeo komaa yee, ikii ewo yoka diitoo siwoo taai.
36 Taa gaayu ko Waa kisee ki meemaata kaama deeyaa naaki ikii toomoo ometaakea, see kideeyaa.
37 Eto ko Ni me kisega menaa kuwa Ani me mée uduma asiino menaa ko: Daamaa ipiipi see diitoo siwoo taai, see menaa mee" see asigi.

14

Yesus patamaano see naadi koogo aawegaa seta menaa
Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yoh 11:45-53

1 Kuwa kaboo da Paskah ma, ragi yeeyee ma aatabi taano taa see roti unu petoo noogee siyaa yuwa kuwa ma unu wiya omemaata naapea see naagoo imam ebo yuwa ma, Musa me menaa mée topetaa see bagee yuwa ma okoo me "Yesus mee inii kaasee koogo peneasiipea, kaasee pata-maapea?" see menaa kuwa aawegaakea.
2 Kiya bedaa okoo me wegaano, "Kiipaa se, mée yuwa uduma kagoo ebo kaapea yoka Paskah noomaata kaama too Waa peneasiino daamaa" see menaa aawegaakea.

13:34 Luk 12:36-38

Wunu daamaa uwoo Yesus kaa yakabagekomeeta menaa
Mat 26:6-13, Yoh 12:1-8

3 Betania magaa kaa mée ena ekaa da ko Simon
mee tupi. Waa idukaa kado kaa meanee see
agiyoo meanta mée to. Wa me ee kaa Yesus
mee animaata naano agiyoo notaaki too ko api
ena meemaaga. Waa wunu daamaa see uwoo,
kepe edaano ebo see uwoo, oma otaawee peedi
ena yiba doopa. Otaawee da ebee to yaato
taapeata kaama uwo yuwa Yesus mumoo to kaa
yakabagekomeega.
4 Yakabagekomeega naadi Wa me topenaa see
bagee yuwa kagoo kaa koogo aawegaa taano,
"Yaai, kuwa uwoo kuwa kaasee kaa aii peepuuka
naa ya?
5 Kuwa uwoo kuwa pe-doogeeta kaama ebo
kepee ogei me badoo wedo asii masemaata
kaama daba bagee aii maniino daamaa yoka" see
koogo aawegaakea. Okoo me mee apii to kagoo
ma menaa asegea.
6 Kiya Yesus me asiino, "Ikii me mee apii mee si
yawegaai. Kaasee kaa pedeo see yawegagea ya?
Wa me naukuwaga kuwa esee daamaa agiyoo.
7 Daba bagee gaayu ko ikii paagoo kisee too
kiiumiwoo, toowoo taapea yoka ikii me aii kaboo
miya okoo kaa daamaa agiyoo yaukuwayaa.
Kiya Anii gaayu ko ikii ma enaataa eebaa se
kiiumiipa.
8 Mee apii to me 'Anii daamaa agiyoo ena
yaukuwamaayaa yoka yaukuwaanaka' see na-
gaata kaama nakoo sepa. Wa me Anii ogo
namagaano taa kaboo naipiipii siyaa agiyoo

mokoo yoka pedeo see si yawegaai.*
9 Anii mikee kisiino ko: Ni me doomega
menaa kuwa uwoo to, magaa to kiyoo-kiyoo
eewegakomeegea kaboo mee apii to me daamaa
naukuwapa agiyoo mee miya eeweganaa taapea,
bedaa asii yaato miya kuwa menaa neke-nekee
siwoosi naadi yadoonaa taapea, see kuwa mikee
kisega" see asigi.

Yudas me Yesus ekegatagaano see naadi aseta menaa
Mat 26:14-16, Luk 23:3-6

10 Kuwa kaboo da Yudas Iskariot mee, Yesus
me topenaa see bagee gaasi ma wiya kuwa
mée ena mee Yesus yaekegatagaano see naadi
peedoota imam ebo yuwa paagoo mena eewe-
gagi.
11 Wa me Yesus mee ikii paagoo kiekegata-
gaapa see asigi menaa kuwa okoo me yeeta
kaama ede kaa "Kepe kisuwa kaniipe" see asegea.
Mee kaama wodoo wa me 'Yesus mee yaekegata-
gaano kuwa kayoo daamaa, kayoo daamaa?' see
gaawooki.

Yesus mee Wa me topenaa see bagee yuwa ma epo enaataa Paskah eenota menaa
Mat 26:17-25, Luk 22:7-14,21-23, Yoh 13:21-30

12 Ebo naagoo, ragi yeeyee ma aatabi taano
taa see roti kuwa unu petoo noogee siyaa yiba
petamanii nuyaa naagoo, domba wodaa wugiyaa
naagoo ko Yesus me topenaa see bagee yuwa

---

* **14:8** "Anii ogo namagaano taa kaboo naipiipii siyaa mokoo" see menaa mee ko Yahudi bagee me mée boota yuwa kaa mee see see uwoo yakabagekomeeta kaama ogo magaakee.

peedoota Wa paagoo asiino, "Paskah kaa agiyoo
naano yoo kayoo naa ipiipii taano daamaa naa
ya?" see asegea.
13 Wa me topenaa see bagee wiya paagoo
asiino, "Ekea kota kaa pooi. Peemaata kaama
mée ena, uwo otaawee doopegeeki see mée ena
ma aadee taapea. Aadee seta kaama waa ma epo
enaataa pooi.
14 Wa me seemaapi ee yiba seemaai. Ee epoo
mée mee kisee naasii: 'Guru me kasiino, "A me
ee yiba Ni me topenaa see bagee yuwa ma inii
epo enaataa Paskah kaa agiyoo eenaape yoo naa
kayoo ya?" see kasigi' see naasii.
15 Ee epoo mée wa me ee asii mee kakadee
kaa ebo komoo kaa badaa kimagaataapi. Kiyoo
inii me animagaapea yoo daamaa mée yaipiipii
semaata topa see kuwa ekea diipea. Inii kiyoo
naano agiyoo naapea yoka agiyoo-pagiyoo pe-
niiipiipii taai" see asigi.
16 Asigi naadi ekea peedoota kota kaa
peemaagea naaki mikee, Yesus me asigi-asigi
uduma ukuwaanega naadi Paskah kaa agiyoo
uduma daamaa eeipiipii semaagea.
17 Digiyoo takiinega see kaboo Yesus Wa me
topenaa see bagee gaasi ma wiyaa to ma enaataa
peedoota mee ee kaa peemaayu.
18 Animaata kaama naano agiyoo notaaki too
Yesus me asiino, "Anii mikee kisiino ko: Ikii Anii
ma epo enaataa notaakea bagee kuwa mée ena
me Anii naekegatagaapi" see asigi.
19 Okoo dimi boodi ebo. Okoo uduma mée ena-
ena me Waa asiino, "Sooi, anii ye, ani me ye?" see

14:18 Mzm 41:10

asegea.
20 Yesus me asiino, "Ikii mée gaasi ma wiya
kuwa mée ena me, roti ponee to mee otaawee
yiba Anii ma enaataa tukume-nootaaki mée to
wa me Anii naekegatagaapi.
21 Mée Yogaa mee mikee Ogatamee me menaa
yiba ebeamaata see see bogaapi kiya Waa
ekegatagaapi mée mee esee pedeo kaapi. Mee
mée mee kabaano taa naaki daamaa" see asigi.

Perjamuan roti ma, uwo ma nota menaa
Mat 26:26-29, Luk 22:15-20, 1Kor 11:23-25

22 Okoo epo notaaki too Yesus mee roti
masegeeta kaama Ogatamee paagoo kiiboo,
paamee see menaa asigi. Roti kabatagaa naadi
kaama okoo paagoo goo-maneeyu. "Mee ko Ni
me maa to yoka masii" see asigi.
23 Kiyoo kaama anggur poo uwoo otaawee
da masegeeyu naadi Ogatamee paagoo kiiboo,
paamee see menaa aseta kaama otaawee da okoo
goo-maneeyu, okoo uduma mee otaawee yiba
kaama nogea.
24 Wa me asiino, "Mee ko Ni me tadaa uwoo.
Mée yuwa ma, Ogatamee ma, Wa me aseta
menaa ma kuwa uduma enaataa aagadimisi
naadi yapeeyaapa tadaa, mée eebaa okoo kaa
yakabageapa tadaa mee.
25 Anii mikee kisiino ko: Eto kenaagoo
kaama wodoo Anii anggur poo uwoo se naapa,
Ogatamee Wa too ebo mée eetoowoo taatagi
naagoo too Anii bedaa gipii see anggur poo uwoo
naata" see asigi.

14:24 Kel 24:8, Ibr 8:8-13

Yesus me Petrus "Aa weda kaa ewo poga-poga nataape" see aseta menaa
Mat 26:30-35, Luk 22:31-34, Yoh 13:36-38

26 Okoo Ogatamee yaapaagee see kaa yaayaa see menaa ena yaayaa semaata peedoota Zaitun Kutuu to kaa peemaata kaama
27 Yesus me okoo asiino, "Ikii uduma maki-makaa naadi Anii naekeata oodaa taapea, idukaa Ogatamee me menaa yiba ebeamaata see see, mee ko kisee: 'Domba munitaa see mée mee Ani me wugimagaapa. Wugimaata kaama domba wodaa yuwa ena kitaa peega, ena kitaa peega sedaa taapea' see menaa ebeamaata.
28 Kisee kaapa kiya Anii aya andoo peeta kaama Ani keta Galilea wee kaa poota, ikii uuto" see asigi.
29 Petrus me asiino, "Okoo uduma weda kaa A too kaekeata poopea miya anii Aa se kaekeasiipa" see asigi.
30 Yesus me waa asiino, "Anii mikee kasiino ko: Eto mee digiyoo yiba ayam ena kaagaa wiya menaa taano taa kaboo aa kaagaa wedo mée paagoo ewo poga-poga nataape" see asigi.
31 Petrus me asiino, "Anii Aa ma enaataa bogaapea miya daamaa, anii mée paagoo ewo poga-poga see se kakoo taapa yoka" see asigi. Apanaa yuwa me "Anii miya kisee, anii miya kisee" see wegagea.

Getsemani bugii da kaa Yesus me sembahyang seta menaa
Mat 26:36-46, Luk 22:39-46

14:27 Zak 13:7

32 Yesus mee Wa me topenaa see bagee yuwa
ma peedoota maga ena kaa ekaa da ko Get-
semani magaa kaa peemaata kaama Wa me
okoo asiino, "Ikii nakaayoo animaata niitooi, Anii
sembahyang taanaka yoka" see asigi.

33 Petrus ma, Yakobus ma, Yohanes ma kuwa
okoo too Yesus me badaa maadoota amo kaa naa
kaa eepeemaata kaama Waa gaagaa ebo naadi
dimi nagimeamooki.

34 Wa me okoo wedo asiino, "Sooi, Anii esee
gaagaa ebo, booyaa mokoo. Ikii nakaayoo ipiipi
diitoo taai" see asigi.

35 Waa pakadoota woo kaa naa kaa pakaa-
maata kisee ki magaa da kaa esee-gapuunigi.
Wa me sembahyang menaa kaa kuwa yaai-
yaai agiyoo nakoo taapea monaa da mee nataa
kiyaano daamaa gaayu ko nataa kiyaai naadi
menaa asigi.

36 Wa me asigi menaa ko "Abba, Neataagi,
kuwa Ni me boodi abaapa kuwa se naekeasii see
kasega kiya Ni me gaayaa dimii too se kiya A me
gaata-gaata dimii too" see asigi.

37 Sembahyang semaata kaama esedoota Wa
me topenaa see bagee wedoo to paagoo es-
eemaagi too ko okoo toomoo ompea. Wa me
Petrus asiino, "Simon, aa toomoo ometaake ye?
Aa peenaa kuwa miya diitoo taano kuwa kana
ye?

38 Ikii kigaadee siyaa kaboo pedeo dimii,
pedeo menaa wisintaasea naadi ikii ipiipi see
diitoo taai, sembahyang taai. Ikii me 'Kisee
ukuwaanaka' see gaayaa dimii agoo kiya má

yaato ko dabaa" see asigi.†
39 Yesus Waa kaagaa ena ma pakadoota woo
kaa naa kaa bedaa yumakaa sembahyang sipi
menaa kuwa asigi.
40 Sembahyang semaata kaama esedoota Wa
me topenaa see bagee wedoo to paagoo es-
eemaagi too ko bedaa toomoo ometaakea, okoo
esee toomoo ebo kaa emaa pakaa-wikiiniino
naka. Okoo me Yesus asiino menaa peenaa ma
taa, ewo.
41 Bedaa kaagaa wedaagoo to ma sembahyang
segeeta Wa me topenaa see bagee wedoo to
paagoo eseemaata kaama asiino, "Ikii kisee too
toomoo too ometaakea ye? Kuwa sikii. Deeweei,
Mée Yogaa mee dimi pedeo see bagee yuwa
yagaa kaa yaekegatagaano see monaa kaa kega.
42 Anoogeeweei, inii poono. Ikii deeweei, Anii
naekegatagaano mée mee migi yoka" see asigi.

Yesus mee peneata menaa
Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yoh 18:1-11

43 Kuwa menaa wegataaka too ko taka ena
Yudas mee, Yesus me topenaa see bagee gaasi
ma wiyaagoo to mee mee meemaagi. Waa ma
mée ebo etaa mowai ma, kopaa ma doodoota
eemeemaagi. Kuwa bagee kuwa ko imam ebo
yuwa ma, Musa me menaa mée topetaa see
bagee yuwa ma, Yahudi kaa ebo-ebo yuwa ma

† **14:38** "Má yaato dabaa" see aseta menaa mee ko inii pedeo ukuwasi naadi mée gaadee siyaa kaboo inii ipiipi nekeenta maamaa diitoo, maamaa sembahyang siwoo taano kuwa ukuwaano gaano pedeo. Taa gaayu ko toomoo umiyaa mokoo see see kiyaa naadi aseta menaa.

okoo me "Niipeneasea yoka pooi" see asegea naadi meemaagea bagee yuwa.
44 Miyoo taa meemagaano taa kaa Yudas me kuwa bagee yuwa paagoo mee Yesus yoka see kuwa nekeensi naadi menaa ena ase-maneegi, mee ko kisee: "Ani me ebe duuduu taapa mée to mee yoka peneata eepooi" see menaa mee.
45 Yudas meemaata kaama kisee ki peedoota Yesus paagoo "Guru, epao" aseta kaama Yesus ebe duuduuki.
46 Wa me kisee ukuwagi naaki kuwa eemipi bagee yuwa me Yesus me-peneasegea.
47 Peneasegea naadi kiyoo topea bagee mée waa ena me posee da masegeeta mée ena kaa kobeasigi naaki dagi yagaa yaato apa kamuu da yadaakomeegi, Ebo Imam wa me agiyoo yaokagee see mée.
48 Yesus me okoo asiino, "Ikii me dimi pedeo omaago see bagee ena mokoo peneasiino see naadi mowai, kopaa, kisee agiyoo doopea ye?
49 Anii egapii gakata Ogatamee me ee kaa awee da kaa mée topegeeka, ikii miya kiyoo topea kiya ikii me napeneasiino taa kemea. Kiya kuwa eto ukuwaanega kuwa ko idukaa ebeamaata menaa yuwa uwa daasi naadi ukuwaanega" see asigi.
50 Kiyoo kaama Wa me topenaa see bagee yuwa uduma Wa too ekeata oodaakea.
51 Kuwa kaboo da egaanaa ena, Yesus ma epo peenaa see mée ena kiyoo tupi. Waa tapaato dokaa da mee too maataata peenaaki kaboo kuwa bagee yuwa me waa miya peneasiino see kookea.
52 Kiya okoo me wa me dokaa da mee too

peneasegea naaki dokaa da okoo me yagaa da kaa ekeata waa má tago kisee peegi.

Yesus mee Yahudi kaa ebo-ebo yuwa paagoo eepeeta menaa
Mat 26:57-68, Luk 22:54-55,63-71, Yoh 18:12-14,19-24

53 Okoo me Yesus peneata kaama Ebo Imam me ee kaa eepeegea. Kiyoo imam ebo yuwa ma, Yahudi kaa ebo-ebo yuwa ma, Musa me menaa mée topetaa see bagee yuwa ma okoo kutuu semaata toomuu taakea.
54 Petrus mee koogo deega se deega naadi Yesus doogea taa obeegi. Ebo Imam me ee kaa peemaata kaama kiwitaa to yiba seemigi. Waa mee ee yadiitoo taa see bagee yuwa ma epo enaataa animaata biyaa to kaa yabi kiitaaki.
55 Mee ee yiba kaama imam ebo yuwa ma, mena pekataa see bagee apanaa yuwa ma okoo uduma Yesus mee patamaano dimii agoo. Mee dimii agoo naadi kaama Wa me kisee pedeo agiyoo ukuwapi see deepea bagee yuwa abagea. Kiya kisee deeta bagee ena ma deemagaano taa.
56 Mée eebaa okoo me makapaa menaa yakobagea kiya okoo me anii kisee deepa, kisee deepa see wegagea menaa kuwa mée waa ena me wa too menaa wegagi, mée waa ena me wa too menaa wegagi, mena ena too too menaa wegaano taa yoka koopoo see menaa yuwa too.
57 Kuwa kaboo da mée wiya, wedo waa naa yiinaageeta kaama Wa kaa mena ena yawegagea, mee ko kisee:
58 "Mee Mée mee me miyoo taa wegaano, 'Ani me Ogatamee me ee mee, mée me yagaa me

maataata ee mee umiyaata kaama unu wedo kaa too bedaa apanaa ee ena, mée me yagaa me magaano taa see ee ena maatagaapa' see wegami menaa kuwa inii yeeme" see asegea.

59 Kiya kuwa bagee yuwa me menaa kuwa miya mée ena me wa too menaa wegagi, mée ena me wa too menaa wegagi, mena ena too too menaa wegaano taa.

60 Ebo Imam mee okoo yaayupii da kaa yi-inaageeta kaama Yesus asiino, "Kuwa bagee me A kaa kawegapea menaa kuwa Aa mena ena ma se asiipe ye?" see asigi.

61 Kiya Yesus mena taa, koogo totaaki. Bedaa Ebo Imam me asiino, "Idukaa kaama wegawoo seta Mée Ebo Kristus mee, inii me yaapaagee see Mée Wayoopaa mee Aa ye, taa ye?" see asigi.

62 Yesus me asiino, "Mee ko Anii. Mée Yogaa mee Se-pesee, We-pesee yago Mée Wa me dagi yagaa yaato animaata ebo tupi see kuwa ikii diitagea, sinu uwaa yupii da taa migi see miya diitagea, see kuwa mikee kisega" see asigi.

63 Ebo Imam me mee menaa da yeeta kaama kagoo kaa waa ekaato dokaa da geakomeeta kaama asiino, "Eto ko Wa me kisee pedeo ukuwapi see deepea bagee apanaa se abaai.

64 Wa me Ogatamee me be kiyaa menaa we-gagi. Ikii miya yeemaagea yoka sikii. Eto ko ikii me kaasee ukuwaakee gaagea ya?" asigi naaki "Waa bogaano gaano pedeo" asegea.

65 Kiyoo kaama okoo me Yesus kaa dabeedi taaweekea, Wa me ebeyumaa da kaa

---

14:58 Yoh 2:19 **14:62** Dan 7:13

dapimemaata kaama yagaa kopaa dakamegea. Okoo me asiino, "Ei, duya yago mée, Aa kadakamegea bagee kuwa maamee nuwaa naa ya? Mée asii" see asegea. Ee diitoo taa see bagee yuwa me miya Waa yagaa kopaa dakamegea.

Petrus me Yesus mee ewo poga-poga seta menaa
Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yoh 18:15-18,25-27

66 Petrus mee Ebo Imam me ee yoo da kaa toomuu taaki too ko kiyoo Ebo Imam me agiyoo yaokagee see apii ena wa paagoo meemaaga.
67 Wa me Petrus mee biyaa geboo da kaa yabi kiitaaki see deega. Wa me Petrus maamaa tamaata kaama asiino, "Ei, aa miya Nazaret magaa kaa mée Yesus mee ma epo peenaa see mée to" see asega.
68 Kiya Petrus me ewo poga-poga naadi asiino, "Taa, kisee menaa kuwa anii ewo, nekeeniino taa" see asigi. Petrus waa peedoota wagee kenee to kaa peemaagi too ko [ayam menaaki].
69 Mee agiyoo yaokagee see apii to bedaa Petrus deeta kaama kiyoo bagee yuwa asiino, "Mee mée mee miya okoo yaato bagee ena" see asega.
70 Kiya Petrus me "Taa, kisee se" see asigi. Egaaniino taa kaboo ko bedaa kiyoo topea bagee yuwa me Petrus asiino, "Aa mikee okoo yaato bagee ena, aa miya Galilea wee kaa mée yoka" see asegea.
71 Petrus me baato maata ma baato maataa naadi kaama asiino, "Ataagi yoogi, mee ikii me wegataakea Mée mee anii ewo see Mée" see asetaagi naaki

72 ayam mee kaagaa wiyaagoo to ma menaaki.
Mee kaama too Yesus me yumakaa asigi menaa
da nekeenigi, mee ko 'Ayam ena kaagaa wiya
menaa taano taa kaboo aa kaagaa wedo mée
paagoo ewo poga-poga nataape' see nasigi mee
ii naadi kaama ebo yegee yegeeki.

15

Yesus mee Pilatus paagoo eepeeta menaa
Mat 27:1-2,11-26, Luk 23:1-5,13-25, Yoh 18:28–19:16

1 Tokoma mee da, pedeo komaa da imam ebo
yuwa ma, Musa me menaa mée topetaa see
bagee yuwa ma, Yahudi kaa ebo-ebo apanaa
yuwa ma, kuwa mena pekataa see bagee yuwa
kuwa uduma okoo kutuu semaata kaama mena
aawegaakea. Mena daakomeeta kaama Yesus
yagaa da taa one gadimegea. One gadimemaata
kaama badaa maadoota Gubernur Pilatus paa-
goo pe-ekeasegea.
2 Pilatus me Yesus asiino, "Aa ko Yahudi bagee
me Eboo mikee ye, taa ye?" asigi naaki "A me
wegage kuwa" see asigi.
3 Imam ebo yuwa me Pilatus paagoo Yesus
"Kisee pedeo agiyoo ukuwapi, kisee pedeo
menaa wegapi" see menaa maamaa yakobagea.
4 Pilatus me Waa asiino, "A me asiino menaa
taa ye? Yeede, okoo me 'Wa me kisee pedeo
agiyoo ukuwapi, kisee pedeo menaa wegapi' see
kawegagea menaa kuwa maamaa eebaa" see
asigi.
5 Kiya Yesus mena ena ma asiino taa. Pilatus
mee dimi nagimigi.

6 Paskah Naagoo tahun gakata digiyoo ee yiba
dogeamoo seta bagee kuwa mée ena Gubernur
me daba yapeeyaabuu segee seta. Kuwa ko mée
yuwa me Gubernur paagoo "Mee mée mee daba
mée yapeeyaai" see kuwa tahun gakata asiwoo
segee seta.
7 Kuwa kaboo da mée ena ekaa da ko Barabas
mee digiyoo ee yiba tupi. Waa ma, apanaa
bagee yuwa ma okoo mee magaa kaa kiyoo mée
yuwa aakago-maakago naadi kaama mée wugita
kemaata okoo digiyoo ee yiba dogeamaata topea.
8 Kuwa kaboo da mée yuwa me Pilatus paagoo
asiino, "A me ukuwata-ukuwata see see digiyoo
ee yiba dogeamaamea bagee ena mee daba mée
yapeeyaai" see asegea.
9 Wa me asiino, "Ikii Yahudi bagee me Eboo
Yesus mee daba kipeeyaa ye?" see asigi.
10 Pilatus me aseta menaa mee ko mée yuwa
me Yesus ebo ekeasegea kuwa imam bagee yuwa
me 'Anii miya kisee ebo naekeasegea naaki ou'
naadi kagoo kaa Yesus yaekegataagea ii, see
kuwa Pilatus me nekeenta kaama aseta menaa
mee.
11 Kiya imam ebo yuwa me kiyoo topea bagee
yuwa koogo eeweganaa taano, "Barabas mee
daba mée yapeeyaai, Yesus mee se, see niiasii"
see eeweganaakea.
12 Pilatus me kaagaa ena ma asiino, "Kisee
gaayu ko ikii me Yahudi bagee me Eboo see
ekaa weegeekea Mée mee anii Wa kaa maagiyoo
yaukuwayaa naa ya?" see asigi.
13 Okoo uduma bedaa ebo menaa kaa asiino,
"Waa piya bokoo to kaa paku wugii" see asegea.

14 Pilatus me asiino, "Kiya yaai, Wa me pedeo
ukuwapi agiyoo maagiyoo naa ya?" see asigi.
Kiya okoo me bedaa esee ebo menaa kaa asiino,
"Waa piya bokoo to kaa paku wugii" see asegea.
15 Pilatus me okoo kisee ede kegea yoka naadi
Barabas mee daba yapeeyaagi kiya Yesus mee
pepeaduu me dakameamoo semaata piya bokoo
to kaa paku wugitaasi naadi okaa yago bagee
paagoo yaekeasigi.

Okaa yago bagee me Yesus wisineamoo seta menaa
Mat 27:27-31, Yoh 19:2-3

16 Kuwa okaa yago bagee yuwa me Yesus badaa
maadoota Gubernur me ee yiba eepakaamaagea.
Kiyoo apanaa okaa yago bagee topea yuwa ma
uduma meei naadi kaama Yesus paagoo kutuu
semaagea.
17 Okoo doka ena, dadi poo epoo da see
see dokaa Wa kaa yamaataagea. Kiyoo kaama
takuu yago onee ena bakane yaidimitaata kaama
mumoo to kaa yamaataagea.*
18 Kisee yamaataata kaama wisineekee kaa asi-
ino, "Yahudi bagee me Eboo, kiiboo, magiyaage"
see asegea.
19 Wa me mumoo to kaa tamoo da me
dakamegea, Wa kaa dabeedi taaweekea, Wa paa-
goo kagu maga kaa sebaata Waa ebo ekeasiyaa
poga-poga kaa menaa asegea.

---

* **15:17** Dadi poo epoo da see see dokaa ma, emas topi ma kisee ebo agiyoo kuwa ko magaa to kaa tookee eboo me magaakee agiyoo yuwa too yoka Yesus deebaa see agiyoo Wa kaa yamaataagea kuwa Aa ebo ye naadi wisineekee kaa yamaataagea.

20 Kisee wisineamoo semaata mee dadi poo
epoo da see dokaa da yabeageeta kaama bedaa
Wa me petamanii dokaa da yamaataagea. Kiyoo
kaama piya bokoo to kaa paku wugiino see naadi
badaa maadoo peegea.

Yesus piya bokoo to kaa paku wugitaata menaa
Mat 27:32-44, Luk 23:26,33-43, Yoh 19:17-24

21 Okoo peetaaka too ko Kirene magaa kaa mée
ena ekaa da ko Simon mee kota gebo kaa magaa
kaa kaama meemaagi. Waa ko Aleksander
ma, Rupus ma ekeataagi. Okoo waa ma aadee
seta kaama Yesus me piya bokoo to mee "Aa
yadogaai" see asegea.
22 Muguu naadi maga ena ekaa da ko Golgota
magaa kaa eepakaamaagea. Golgota see ekaa
mee wegayu ko Mumo Metoo Kutuu to see ekaa
mee.
23 Kiyoo pakaamaata kaama anggur poo uwoo
ma, mur see agiyoo ma kuwa aatogo-maatogo
semaata Waa nusi naadi manegea kiya se nugi.
24 Waa piya bokoo to kaa paku wugitaata
kaama Wa me dokaa yuwa maamee me masi-
ipi, maamee me masiipi naadi okoo me agiyoo
iyagideekea.
25 Yesus piya bokoo to kaa paku wugitaagea
mee ko pedeo komaa yaato, keno iyee see kaboo
ukuwagea.
26 Wa kaa menaa yuwa yaebeamaata kaama
piya bokoo to kaa pakaa-tabeasegea. Mee menaa
da mee ko kisee: "Mee mée mee ko Yahudi bagee
me Eboo mee" see menaa mee.

15:24 Mzm 22:19

27 Oma masetaa see bagee wiya miya Yesus ma
enaataa piya bokoo to kaa paku wugitaagea. Wa
me dagi yagaa yaato mée ena, eka yagaa yaato
mée ena.
28 [See ukuwata mee ko idukaa Ogatamee me
menaa ena uwa daaga, mee ko kisee: "Mée me
'Waa miya mena si yayeetaa see Mée ena ii' see
gaatagea" see ebeamaata menaa da mee uwa
daaga yoo.]
29 Kitaa peetaakea bagee yuwa me mumo
wagii-wagii naadi wisineekee kaa Yesus asiino,
"Ei, Ogatamee me ee mee umiyaata kaama bedaa
unu wedo yiba too maataata tota-tota siyaayaa
see wegame Mée
30 Aa ekaato daba peese yoka eto kiipaa apiyoo
piya bokoo to kaa kaama magaa da kaa eseanii"
see asegea.
31 Kisee miya imam ebo yuwa ma, Musa me
menaa mée topetaa see bagee yuwa ma okoo
me Yesus wisineekee kaa aawegaa taano, "Wa
me apanaa bagee se boosi naadi daba daagi-
maayaabuu segee simi kiya Waa ekaato iyo.
32 Waa Ogatamee me wigintaata Mée Ebo
Kristus mee, Israel bagee me Eboo mee mikee
ki Waa kepa ko mee piya bokoo to kaa kaama
eseansi ke. Inii me kisee deeta kaama too Waa
mikee nao see gaayaa" see asegea. Yesus ma
enaataa piya bokoo to kaa paku wugitaagea
bagee wiya ekea me miya Waa wisinegea.

Yesus boota menaa
Mat 27:45-56, Luk 23:44-49, Yoh 19:28-30

33 Kenoo to mée mumoo to kaa pakaamaagi
see kaboo kuwa magaa uduma digiyoo aatakiika,
kisee too keno wedo kaa too pakaa-pakaa.
34 Keno wedo kaa pakaamaaga kaboo da Yesus
ebo menaa-menaa kaa "Eloi, Eloi, lama sabak-
tani?" see wegagi. Mena nekeeniino yaato ko "Ni
me Eboo Ogatamee, Ni me Eboo Ogatamee, Aa
kaasee kaa naekeasege?" see mee.
35 Kiyoo topea bagee yuwa noonaa me kuwa
menaa yeeta kaama asiino, "Yeede, Waa Elia mee
mena ogetaaki yoka" see asegea.
36 Kiyoo topea bagee mée ena me Yesus uwo
nusi naadi doka ponee to see see agiyoo moga
masegeeta geebagi see anggur poo uwoo yiba
esee-tokoata gokoo da kaa yokoata kaama asiino,
"Elia me Waa piya bokoo to kaa kaama dookumi-
ino see naadi isiipi ye, taa ye see niidiitoo taai"
see asigi.
37 Kuwa kaboo da Yesus Waa ebo menaa-
menaaki naaki taka ena dimi noogaa da pe-
seomigi.
38 Kuwa kaboo da Ogatamee me ee semoo yiba
yaato kenee to kaa wasitaata dokaa da mee usii
to kaa kaama pegadoota manii to kaa too wiya
wodeenega.
39 Okaa yago bagee me eboo mee Yesus ikigii
to kaa yiinaageeta Waa boopi-boopi kuwa deeta
kaama asiino, "Mee Mée mee ko mikee Ogatamee
Yoopaa ii" see wegagi.
40 Kiyoo api eebaa miya beesekaa mokoo
kaama diitookea. Kuwa apii yuwa yupii ko Maria

15:34 Mzm 22:2 **15:36** Mzm 69:22 **15:38** Kel 26:31-33, Ibr 10:19-21

Magdalena mee ma, Yakobus ma, Yoses ma ekea
baayo Maria mee ma, Salome ma okoo wedo
topea.
41 Kuwa apii kuwa ko Yesus Waa Galilea wee
kaa kaama peenaa seta kaboo Waa ma epo
enaataa peenaa, Wa me agiyoo yaukuwanaa
segee seta apii yuwa. Apanaa apii okoo eebaa
miya kiyoo topea. Okoo ko Yesus ma epo enaataa
peenaa seta, kisee too Waa Yerusalem magaa kaa
pakaamaagi yoo too, kisee epo peenaa seta apii
yuwa.

Yesus ogo maata menaa
Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yoh 19:38-42

42 Uwaataa da ayayaa takiinega. Mee naagoo
ko tokoma Sabat naagoo kaa agiyoo-pagiyoo
ipiipii taa see naagoo.
43 Kuwa kaboo da mée ena ekaa da ko Yusup
mee, Arimatea magaa kaa mée tupi. Waa ko
Yahudi kaa mena pekataa see bagee ena. Mée
me waa maamaa ebo ekeasegea, apanaa yuwa
see see se. Wa me Ogatamee Wa too ebo mée
eetoowoo taatagi naagoo mee moga migi naaki
ou see dimii maamaa gaawoo see mée. Waa
Yesus bootaa da ogo magaano see naadi weda
taa kaa peedoota Pilatus paagoo pe-idimigi.
44 Pilatus me Yesus mee boopi menaa da yeeta
kaama moga boopi nao naadi dimi nagimigi. Wa
me okaa yago bagee me eboo mee "Meei" see
asigi. Waa meemaagi kaboo Pilatus me "Waa
mikee boopi ye?" asigi naaki
45 "Mikee, boopi" see asigi. Kisee asigi naadi
bootaa da mee Pilatus me Yusup masisi naadi
yaekeasigi.

46 Yusup me daamaa poodee see doka gipii ena
edaageeta kaama Yesus bootaa da masegeeyu.
Masegeeta kaama mee daamaa poodee see doka
gipii da kaa bebenataata kaama doodoota mée
ogo magaano yoo kiyoo oma ena togaawee ogo
maatayu. Mee oma togaagoo da mee ko mée
bootaa da ogo maasi naadi yadenamaata oma to-
gaagoo da mee. Mee oma togaawee ogo maataata
kaama ebo omaa ena bikimedoota kenee to kaa
pe-takeata eke.
47 Kuwa kaboo da Maria Magdalena ma, Yoses
baayo Maria mee ma ekea me Yesus ogo maapea
yoo deegea.

16

Yesus aya andoo peeta menaa
Mat 28:1-10, Luk 24:1-12, Yoh 20:1-10

1 Sabat naagoo esegekomeeta kaama Maria
Magdalena ma, Yakobus baayo Maria ma, Sa-
lome ma wedo Yesus bootaa da wunu daamaa
peesi naadi agiyoo edaagea.
2 Kiyoo kaama mee daa yiba petamanii naagoo
esee pedeo komaa da Yesus ogoo da kaa peegea.
3 Eta mana kaa okoo me aawegaa taano, "Waa
ogoo da kaa takeata omaa to mee maamee
me mée yabikimeamaapi naa ya?" see menaa
aawegaakea.
4 Okoo peemaata kaama deamaagi too ko Waa
ogoo da kaa takeata omaa to mee bikeata amoo
maa kaa peanta topa, esee ebo see oma damaa
to mee.
5 Okoo beapa semoo yiba peanta kaama dea-
maayaa naaki egaanaa mokoo see mée ena,

togoo dokaa poodee da maataata tupi, beapa yiba dagi yagaa yaato kiyoo animaata totaaki. Okoo me waa deeta kaama dimi oogea.

6 Kiya wa me okoo asiino, "Ikii se wedaai. Piya bokoo to kaa paku wugitaamea Mée, Nazaret magaa kaa Mée Yesus mee ikii me abagea. Waa aya andoo peepi, nakaayoo toono taa. Deede, kiyoo ko Wa bootaa da maataamea yoo.

7 Eto ko ikii moga peedoota Wa me topenaa see bagee yuwa paagoo pooi. Petrus ma okoo paagoo kisee pe-naasii: 'Yesus Wa keta Galilea wee kaa pe-seomigi yoka kiyoo ikii me Waa diipea, Wa me ikii kisimi see see' see kisigi see pe-naasii" see asigi.

8 Kuwa apii yuwa me yaai, dimi nagimaano ebo kaa beapa yiba kaama yiibaga peegea. Okoo weda ebo kegea yoka kuwa menaa mée ena ma eewegaano taa.

Yesus mee awee da kaa keta kaama epoo to

*wodoo pakata menaa**

9 [Mee daa yiba petamanii naagoo Yesus mee
aya andoo peeta kaama Maria Magdalena wa
paagoo keta Waa ekaato awee da kaa deeyaagi.
Idukaa waa paa petoo agoo kiya Yesus me
yaabagaapeasimi, waa kisee apii to.
10 Waa peedoota kuwa Yesus ma epo peenaa
seta bagee yuwa paagoo peemaaga naaki okoo
yege ma, yii-yii ma taakea. Wa me kuwa Yesus
kaa menaa kuwa okoo eewegaga.
11 Mee apii to me "Yesus aya andoo peepi, ani
me kisee deepa" see asega menaa kuwa okoo me
yeeta kaama mikee menaa yoka see se gaagea.
12 Kiyoo kaama Yesus mee Waa epoo ena mée
ekea wiya paagoo awee da kaa Waa ekaato
deeyaagi. Ekea me magaa kaa peetaakea kaboo
Waa awee da kaa kigi.
13 Ekea paagoo awee da kaa keta kaama
ekea peedoota Yesus ma epo peenaa seta bagee

---

* **16:8** Kuwa ayat yiba menaa kuwa ko Markus boota kaama wodoo apanaa bagee me ebeamaata menaa keenda, Markus me ebeamaata menaa se. Kisee kemaata Yesus me kuwa menaa mikee aseta ye, taa ye see kuwa inii ewo. Bedaa kuwa see see menaa apanaa bagee me miya ebeamaata, kuwa ko kisee: "Mee mée to me kuwa apii yuwa paagoo 'Kisee pe-naasii, kisee pe-naasii' see asigi menaa kuwa uduma okoo doodoota Petrus ma, waa ma bagee yuwa paagoo pe-eewegagea. Mee kaama wodoo Yesus Wa me miya Wa me topenaa see bagee yuwa paagoo asiino, 'Mée daba daagimaa peeyaata kaama iminoo miya, iminoo miya toowoo siyaa menaa kuwa awii yaato miya, keno seomigi yaato miya kiyoo-kiyoo naweganaa taai. Kuwa menaa kuwa ko daamaa wa too wigintaata menaa, se taa kaata menaa kuwa' see aseta. Kiyoo too" see ebeamaata menaa kuwa.

apanaa yuwa paagoo eewegagea naaki okoo me
kuwa ekea me menaa kuwa mikee yoka see se
gaagea.
14 Kiyoo kaama Wa me topenaa see bagee gaasi
ma ena okoo naano agiyoo notaakea kaboo Waa
ekaato okoo paagoo deeyaagi. Deeyaata kaama
Wa me okoo ego-tago see kaa asiino, "Ikii dimi
eboo see bagee yuwa. Kuwa Anii aya andoo
peeta kaama nadeepea bagee yuwa okoo me
kiiwegamea menaa kuwa ikii mikee nao see
nagaano taa yaai" see asigi.
15 Bedaa Wa me okoo asiino, "Ikii peedoota
uwoo to, magaa to mée tomaa-tomaa uduma
paagoo Ni me daamaa doometa menaa kuwa
eewegaanaa taai.
16 Okoo me mikee nao see nagaata kaama
uwo yatukumeta bagee kuwa daba daagimaa
pootagea. Kiya Anii mikee see se nagaayaa bagee
kuwa pedeo kaatagea.
17 Waa mikee gaayaa bagee yuwa ii see kuwa
nekeensi naadi ukuwayaa agiyoo kuwa ko kisee:
Okoo me paa yuwa Ani ekaa naweeta kaama
yaabagaapeasiipea, bedaa okoo me ewo see
menaa kiya mena tomaa-tomaa kaa wegaapea
miya,
18 bedaa okoo me mée daakee otoogiyoo yuwa
yagaa me peneasiipea miya, bedaa okoo me mée
booyaa uwoo nuyaa miya se bogaapea. Bedaa
okoo me ikiyoo yago bagee yuwa kaa yagaa
yamaataagea naaki ikiyoo taa kaapea miya, okoo
me kisee agiyoo ukuwaapea" see asigi.
19 Tuhan Yesus Wa me kuwa menaa okoo paa-
goo eewegamaata kaama Waa badaa maadoota

epoo to wodoo Ogatamee paagoo pakaamaata
kaama Wa me dagi yagaa yaato animaagi.
20 Waa pakaa-seometa kaama Wa me tope-
naa see bagee yuwa Wa me menaa kiyoo-
kiyoo yaweganaa seta, bedaa okoo me weganaa
see menaa kuwa mikee menaa yoka see gaasi
naadi agiyoo kuwa miya Tuhan me okoo doodoo
yaukuwaaniyaabuu senaa seta, see koo seta.
Kiyoo too.]

Ogatamee Me Etokaa Gipii See Menaa

Auye: Ogatamee Me Etokaa Gipii See Menaa (Bible)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Auye

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
84d2a441-7b56-5242-9b46-aed631255f9c